

Danmarks ansvar for forfulgte kristne

Perspektiver på kristendomsforfølgelse og religionsfrihed
Tænk tanken for forfulgte kristne

Danmarks ansvar for forfulgte kristne

© 2020 Tænketanken for forfulgte kristne og bidragsyderne

Udgivet i samarbejde med Det Danske Bibelselskab

Udgivet med støtte fra Evangelisk Alliance

Redaktionsudvalg: Thomas Bjerg Mikkelsen (ansvarshavende),

Karsten Nissen, Birger Riis-Jørgensen og Jørgen Peder Jørgensen

Forlagsredaktion: Mathias Anker Kure

Forsidebilledet er gengivet med tilladelse fra Emmanuel Garibary

Billederne side 16, 20 og 46 er gengivet efter aftale med Ritzau Scanpix og

fotograferne: Khaled Desouki/AFP Photo, Gail Orenstein/NurPhoto/Sipa USA

og Adam Dean/The New York Times

Øvrige billeder er gengivet med tilladelse fra Open Doors Danmark

Grafisk design: Finn Brohus

Trykt hos Lasertryk

1. udgave, 1. oplag 2020

ISBN 978-87-7232-183-7

www.tffk.dk

www.bibelselskabet.dk

Om tænketanken

Tænketanken for forfulgte kristne samler mennesker med en særlig viden om internationale og nationale samfundsforhold, teologi og medier til et samarbejde om at formidle viden om religiøst forfulgte med særligt henblik på forfulgte kristne. Denne viden stilles til rådighed for den danske offentlighed, de danske politikere og de danske kirker og kirkelige organisationer i deres arbejde for tros- og religionsfrihed for alle mennesker.

Formål

- At formidle dokumenteret viden om overtrædelser og krænkelser af religionsfriheden nationalt såvel som internationalt.
- At have fokus på religiøst forfulgtes vilkår med særligt henblik på forfulgte kristne
- At hjælpe menigheder og øvrige til at udvise solidaritet med og støtte til forfulgte kristne.
- At anbefale konkrete handlemuligheder

Initiativet til Tænketanken for forfulgte kristne blev taget af sognepræst Jørgen Peder Jørgensen, Aabenraa. Han henvendte sig til biskop emeritus Karsten Nissen og de to indbød en række interesserede personer til et møde på Hotel Nyborg Strand i marts 2019. Derefter blev tænketanken stiftet på et møde i Århus 14. august samme år. Se oversigt på medlemmer på side 54.

Læs mere på tffk.dk

Hvad vil Tænketanken for forfulgte kristne?

Af Karsten Nissen, biskop emeritus,
formand for Tænketanken for forfulgte kristne

Tænketanken for forfulgte Kristne blev oprettet den 14. august 2020 på et møde i Aarhus, og vi præsenterer nu vores første udgivelse.

De mange rapporter om forfølgelse af kristne så forskellige steder som Mellemøsten, Kina, Indien, Nordkorea, Afghanistan og Nigeria, for blot at nævne nogle brændpunkter, fordrer en særlig indsats. Forfulgte kristne har brug for specifik opmærksomhed og støtte. Samtidig er vi bevidste om, at andre religiøse grupper end de kristne er udsat for forfølgelse. Tænketankens målsætning er således at formidle dokumenteret viden om overtrædelser og krænkelse af religionsfriheden nationalt såvel som internationalt og at have fokus på alle religiøst forfulgtes vilkår med særligt henblik på forfulgte kristne.

Kort sagt: Vi støtter og kæmper for forfulgte kristne inden for rammerne af den fælles kamp for tros- og religionsfrihed som en universel menneskerettighed for alle. Vi er altså ikke ude i et ærinde, hvor vi ønsker at kæmpe *imod* andre religioner eller særlige regimer, men vi ønsker at kæmpe *for* friheden til at tro eller til ikke at tro. Kampen for forfulgte kristne er for os en del af kampen for retfærdighed i verden. Som våben i denne kamp har vi valgt at bruge formidling af viden og dokumentation af de faktiske forhold. Herigennem håber vi også at kunne skabe tilslutning til det grundlæggende krav om religionsfrihed for alle overalt.

Tænketanken er økumenisk sammensat, idet vi har medlemmer fra såvel de danske frikirker som fra Den Katolske Kirke og Folkekirken. Forfølgelse er en virkelighed for kristne af mange forskellige konfessioner. Derfor må et arbejde for at støtte dem i deres vanskelige situation naturligvis finde sted på tværs af kirkelige konfessioner og traditioner.

Der findes organisationer i Danmark, som arbejder for og blandt forfulgte kristne. Det gælder for eksempel Åbne Døre, Dansk Europamission, Bibelselskabet, Det

Mellemkirkelige Råd og flere danske missionselskaber. De gør alle et stort og prisværdigt arbejde, som vi kun kan opfordre alle til at støtte op om. Tænketanken ønsker imidlertid at holde sig fri af politiske, kirkepolitiske, organisatoriske og handelsmæssige særinteresser, og derfor har vi inviteret repræsentanter fra organisationerne til at deltage i tænketankens arbejde som ressourcersoner, ikke som egentlige medlemmer.

Vi har også truffet det valg, at tænketanken ikke skal være en operativ organisation, der engagerer sig i og samler midler ind til et konkret hjælpearbejde blandt forfulgte kristne rundt omkring i de brændpunkter, hvor forfølgelsen finder sted. Vores målgruppe er den danske offentlighed, politikere, medier, kirker, virksomheder og organisationer. Dem vil vi præsentere for dokumenteret og troværdig viden. På den måde vil vi bevidstgøre om vigtigheden af at kæmpe for religions- og trosfrihed overalt i verden.

Rapportens indhold

Nærværende udgivelse er opdelt i fire dele.

Første del, som har overskriften »Overblik«, indledes med en begrebsafklaring af, hvad religiøs forfølgelse er. Dette var noget af det første, vi måtte tage stilling til, da tænketanken indledte sit arbejde. Medlem af tænketanken, professor Peter Lodberg, Aarhus, holdt derfor på det stiftende møde den 14. august 2019 i Aarhus et foredrag om netop dette spørgsmål. Foredraget er udgangspunkt for den første artikel »Begrebsafklaring: Hvad vil det sige at være forfulgt?« Her formulerer Peter Lodberg denne definition, som tænketanken har tilsluttet sig og gjort til sin:

»Forfølgelse af kristne er voldelige og retslige overgreb mod kristne, kristne grupper og menigheder pga. deres kristne overbevisning og praksis. Vold skal

forstås som bl.a. fysisk overlast, manglende statslig beskyttelse, tyveri af jord og ejendom. Retslig skal forstås som forskelsbehandling i lovgivning i form af love om blasfemi og apostasi».

Denne definition falder i tråd med en nyligt offentliggjort rapport fra »Institut for Menneskerettigheder«. Der er tale om en grundig og velskrevet rapport, som kan lægges til grund for Tænketankens arbejde med at fokusere på forfølgelse af kristne.

Det vil placere tænketankens arbejde i en dansk tradition for menneskerettighedstænkning, som nyder bred accept. Alle har ret til religionsfrihed, og tænketankens bidrag kan i den sammenhæng være, at tænketankens medlemmer har kontakt til og ekspertise inden for kirkesamfund og teologi i bred forstand mange steder i verden, herunder de globale og økumeniske organisationer som f.eks. Det lutherske Verdensforbund og Kirkernes Verdensråd.

Som nævnt var det især en række veldokumenterede rapporter fra anerkendte kilder, der gav anledning til at vi stiftede Tænketanken for forfulgte kristne. I sin artikel »Den aktuelle situation ifølge internationale rapporter« sætter medlem af tænketanken, ph.d. Jonas Jørgensen, fokus på tros- og religionsfrihed i internationalt perspektiv, og på hvilken respons denne situation fordrer. Desuden giver Jonas Jørgensen en status på den aktuelle danske udenrigspolitiske og udviklingspolitiske indsats inden for området.

Tænketanken vil gerne bakke op om det arbejde, der udføres af Udenrigsministeriets særlige enhed for Tros- og religionsfrihed under ledelse af ambassadør Michael Suhr og den indsats, der i øvrigt gøres af regeringen i denne sammenhæng.

Rapportens første del afsluttes med en planche, der giver et kort overblik over den aktuelle situation.

Anden del har overskriften »Holdningsundersøgelse.« Målgruppen for tænketankens virksomhed er den danske offentlighed, politikere, medier, kirker, virksomheder og organisationer. Derfor besluttede vi at gennemføre en holdningsundersøgelse af danskernes viden om og holdninger til religiøs forfølgelse. Efter ansøgning bevilgede BorgFonden midlerne til at gennemføre en sådan undersøgelse, og det er vi fonden meget taknemmelige for. Medlem af tænketanken, ambassadør Birger Riis-Jørgensen, gør i en artikel rede for baggrunden for og indholdet af denne undersøgelse.

Undersøgelsen er foretaget af Megafon, som er en af Danmarks mest velrenommerede og toneangivende analyse- og rådgivningsvirksomheder. I august måned gennemførte Megafon således 1006 telefoninterviews

blandt et repræsentativt udsnit af den danske befolkning.

Nu foreligger resultatet så under titlen »Undersøgelse af holdningen til forskellige aspekter af grundlæggende menneskerettigheder, navnlig religionsfrihed og forfølgelse.« Til grund for undersøgelsen ligger et spørgeskema, som en følgegruppe fra tænketanken har udarbejdet i samarbejde med Megafon. Følgegruppe bestod af ambassadør Birger Riis-Jørgensen, journalist Grete Hansen, generalsekretær for Open Doors Danmark, René Ottesen og direktør for SAT-7, Kurt Johansen.

En anden følgegruppe med deltagelse af journalist Grete Hansen, forhenværende chefredaktør og kultur- og kirkeminister Mette Bock, sognepræst Pernille Vigsø Bagge og ambassadør Birger Riis-Jørgensen fulgte undersøgelsen til dørs gennem udbudsphase, fastlæggelse af de endelige spørgsmål og tilrettelæggelse af pressestrategi med tænketankens øvrige bestyrelse aktivt og støttende med hele vejen igennem.

Tredje del sætter under overskriften »Fokus« spot på den seneste udvikling i flere asiatiske lande og med særligt fokus på Sri Lanka.

Verden over gennemfører regeringerne en række restriktioner i anledning af Covid-19. Det er naturligvis nødvendigt at beskytte befolkningerne imod pandemien, og vi ved alle, hvad det kræver, og hvor nødvendigt det er. Desværre må vi dog konstatere, at pandemien og indsatsen imod den flere steder også bruges til at dække over en yderligere forværring af kristnes og andre religiøse minoriteters vilkår. Der er sågar eksempler på, at religiøse mindretal gøres direkte ansvarlige for, at denne virus har spredt sig i de pågældende lande. Fakultetsleder Thomas Bjerg Mikkelsen har skrevet en situationsrapport.

Tidligere generalsekretær Henrik Ertner Rasmussen har fulgt udviklingen i Sri Lanka i mange år. Han leverer en aktuel analyse af situationen i landet i kølvandet på de voldsomme terrorangreb, der ramte tre kristne kirker til tre luksushoteller påskedag 2019 samt den aktuelle coronapandemi.

Fjerde del »Anbefalinger« bringer anbefalinger til regeringen og Folketinget, medierne, kirkerne og til de danske organisationer. Disse anbefalinger har tænketanken udarbejdet med baggrund i holdningsundersøgelsen. Vi har sendt anbefalingerne til udviklingsministeren, børne- og undervisningsministeren, kirkeministeren og til medlemmerne af de folketingsudvalg, som beskæftiger sig med disse tre politikområder. Vi har også sendt anbefalingerne til folkekirkens biskopper og stiftsråd samt til Danske Kirkers Råd, Frikirkenet og Den Katolske Kirke

i Danmark. Vi håber, at anbefalingerne vil blive læst og give anledning til overvejelser og drøftelser.

Jeg vil gerne udtrykke en stor tak til medlemmerne af tænketanken og til de ressourcepersoner, som deltager i møderne og giver værdifulde bidrag og input til tænketankens arbejde. Vi har nået ganske meget i løbet af tænketankens første leveår og har samarbejdet med og modtaget værdifuld støtte fra Folkekirkens Mellemskellige Råd, Bibelselskabet, en lang række af de folkekir-

kelige stiftsråd og BorgFonden, ligesom vi har mødt stor velvilje og forståelse fra mange sider.

Der skal lyde en særlig tak til Evangelisk Alliance for deres bevilling til at dække størsteparten af udgifterne denne udgivelse, ligesom jeg gerne vil rette en tak til Thomas Bjerg Mikkelsen og Bibelselskabet for deres store og dygtige arbejde med at redigere, producere og distribuere årsskriftet.

Karsten Nissen

Indhold

Overblik

- Hvad vil det sige at være forfulgt? · **10**
- Tros- og religionsfrihed i internationalt perspektiv · **15**
- Retten til religions- og trosfrihed · **18**
- Hvordan respondere på forfølgelse? · **19**
- Aktuel status for den danske indsats for tros- og religionsfrihed · **21**
- Fire fundamentale principper · **25**
- Det korte overblik · **26**

Holdningsundersøgelse

- Hvad ved og tænker danskerne om kristenforfølgelser? · **30**
- Danskernes holdning til religionsfrihed og forfølgelse · **33**
- Forfølgelse af kristne: Skal en præstekåbe stå i vejen? · **35**
- Interview: Manglende vidensniveau er et stort problem · **37**
- Tro det eller ej – men uden at frygte for liv og lemmer · **39**

Fokus

- Folkerige lande i Asien udnytter coronapandemien til øget kontrol · **42**
- Tros- og religionsfrihed i Sri Lanka · **44**
- Om forsidebilledet: Det tavse råb efter retfærdighed · **49**

Anbefalinger

- Tænketankens anbefalinger · **52**
- Tænketankens medlemmer · **54**

Overblik

Hvad vil det sige at være forfulgt?

Af Peter Lodberg, professor, ph.d., dr.theol. på Aarhus Universitet

Forfølgelse og martyrium er to sider af samme sag. Forfølgere forsøger gennem en voldelig handling at få mennesker til at opgive deres tro og er i de meste ekstreme tilfælde villige til at dræbe for at opnå deres mål. Lykkes det ikke at omvende den troende ved vold, undertrykkelse og chikane, så drabet er den sidste modbydelige handling, bliver den dræbte til en martyr – et vidne for sin tro.

Kristendommens lange historie er rig på eksempler på mennesker, der har sat livet til for deres tros skyld og er blevet til martyriets trosvidner. Mange er kendte, og endnu flere er ukendte. Hvis vi følger de to førende religionsdemografer David B. Barret og Todd Johnson, så anslår de, at 70 millioner kristne i løbet af kristendommens historie har sat livet til for deres tros skyld, dvs. har lidt martyrdøden.

Langt den største del, ca. 45 millioner kristne, er blevet dræbt i det 20. århundrede under kommunisme, nationalsocialisme og maoisme. Det 20. århundrede har været det blodigste århundrede i kristendommens historie, hvor der er blevet dræbt flere kristne end i samtlige andre århundreder tilsammen.

Urbilledet i kristendommen på martyriet aftegner sig allerede med Jesu liv, lidelse, korsfæstelse og død. Beslutningen om at dræbe ham bliver taget, da Jesus rydder templet i Jerusalem og fordømmer, at det er blevet til en handelsplads og en pengemaskine. Undervejs til korsfæstelsen på Golgata afviser Jesus ypperstepresterne og Pilatus, der giver ham muligheden for at trække sit udsagn tilbage om, at han er Messias, jødernes konge. Til sidst ser Pilatus ingen anden udvej end at lade Jesus piske og udlevere ham til korsfæstelse.

Jesus er således den første martyr i kristendommens historie. Han er Urmartyren, og martyriet bliver kernen

i evangeliets forkyndelse af, hvem Gud er. Efter Jesu opstandelse får vi fortællingen om Stefanus, der bliver stenet for sin tros skyld. Steningen bliver anledning til, at der bryder en stor forfølgelse ud i menigheden i Jerusalem. Den værste forfølger er øjensynligt Saulus, og det hører til kristendommens grundlæggelseshistorie, at han senere uden for Damaskus bliver kaldet til at være forkynder i stedet for at være forfølger. Oplevelsen bliver så skelsættende for Saulus, at han tager et nyt navn, Paulus. Hans forkyndelse og teologi kredser herefter om det ene punkt, at han, som før var forfølger, nu er blevet udvalgt til at forkynde Jesus som Kristus, verdens frelser.

Kristendommen er således grundlagt med den tanke, at martyr bliver man – ikke ved selv at dræbe, men ved at blive dræbt for sin tros skyld, og at den værste forfølger kan blive kaldet til at forkynde, hvem Gud er. Den kristne martyr sætter sig ikke voldeligt til modværge, men lader det ske, som skal ske, fordi fremtiden er uden for menneskers kontrol og ligger i Guds hænder.

Dermed bliver der grundlagt en meget vigtig linje i kristendommens teologi og historie. Den tyske teolog Paul Gerhard Schoenborn kalder den for kristendommens »modstandslinje«. Den udgøres af den etos og tro, hvor man er udfordret til at sige fra over for magter og myndigheder, når man selv eller andre mennesker ikke kan få lov til at leve det liv, som er givet af Skaberens hånd.

I sådanne tilfælde er det i overensstemmelse med den kristne tros indhold at protestere mod bestemte forhold. Det gjaldt f.eks. i den tidlige kristendom, da den romerske kejsermagt ikke fik held til at tvinge de kristne til at bede *til* kejseren, fordi de kristne ikke ville anerkende kejseren som en guddommelig magt. I stedet fastholdt de, at de ville bede *for* kejseren, fordi de mente, at en ugudelig kejser godt kan gøre Guds vilje.

Et andet eksempel på kristendommens modstandslinje finder vi i fattigdoms – og protestbevægelserne i middelalderens europæiske kirke, der ønskede at gøre op med kirkens magtmisbrug. De skabte inden for den katolske kirke nye munke – og nonneordner. Senere finder vi modstandslinjen i de forskellige reformationsbevægelser i Europa. Det gælder de lutherske og reformerte bevægelser, der endte med etableringen af selvstændige kirkesamfund, eller døberbevægelser som f.eks. de pacifistiske menonitter.

Andre eksempler på modstandslinjen er den teologisk motiverede indsats mod slaveriet, Martin Luther Kings indsats i den amerikanske borgerrettighedsbevægelse, kirkernes kamp mod apartheid i Sydafrika og den lutherske kirkes indsats i DDR for at afholde fredsgudstjenester i løbet af 1980'erne på trods af myndighedernes modstand.

Den amerikanske journalist John L. Allan kalder modstandslinjen for »teologi fra neden«, fordi den begynder med erfaringen af sårbarhed og udsathed. Det er en teologi, der forbinder sig med Kristus som den lidende Guds søn, der på sin egen krop har mærket, hvad det vil sige at lide og dø for sin tros skyld i solidaritet med de mennesker, der har gjort sig den samme erfaring. Derfor er en teologi fra neden også forbundet med en dyb personlig spiritualitet, der henter sin styrke til at være til stede i en offentlig konflikt fra bøn, bibellæsning og nadverfejring.

Spiritualitet er ikke at trække sig tilbage fra verden, men at hente styrke til at være i verden og dens konflikter. Det er en teologi, der går på tværs af traditionelle teologiske og konfessionelle forskelle og uenigheder.

Det er derfor helt afgørende at lytte til de mennesker, der er forfulgt, fordi det er dem, der kender til situationen på deres egen krop, før vi andre kommer med vores meninger og gode råd. Det er et forræderi mod forfulgte mennesker, hvis vi bruger deres situation til at fremme vores egne politiske, kirkelige og religiøse interesser. Derfor begynder alt arbejde med forfulgte kristne med at lytte til, hvad de selv siger og ønsker af os – også når det er ubekvemt for os, eller ikke er så éntydigt, som vi kunne ønske os.

Derfor skal arbejdet med forfulgte kristne ses som en væsentlig del af det at arbejde med forfølgelse over-

hovedet. Ethvert menneske, der bliver forfulgt uanset religion, køn, race og overbevisning, er ét menneske for meget. Derfor er det vigtigt, at der bliver arbejdet bredt med at sikre mennesker imod forfølgelse uanset årsag. Blandt årsagerne til forfølgelse er også tilhørsforholdet til kristendommen, og der bliver i litteraturen skelnet mellem forskellige former for diskriminering af kristne:

Social diskrimination, der kan ytre sig i form af det sociale tryk, der kan være på kristne kvinder til at konvertere til islam, når de gifter sig med en muslimsk mand, sådan som det kendes fra bl.a. Gaza-striben eller Ægypten.

Institutionel diskrimination, når f.eks. den assyriske kirke i Jerusalem ikke kan få de israelske myndigheders tilladelse til at reparere sin kirke i Den Gamle By, eller når pinsekristne har problemer med at få lov til at fejre gudstjeneste i Hviderusland.

Arbejdsræssig diskrimination, når kristne ikke kan få ledende stillinger i militæret eller den offentlige sektor. Sådanne forhold kendes bl.a. fra koptiske kristnes forhold i Ægypten eller det palæstinensiske kristne mindretal i Israel.

Juridisk diskrimination, som kendes fra Indien, når kristne ikke kan føre retssag, når de bliver anklaget for tyveri eller uretmæssig besiddelse af jord.

Øget fokus

Det øgede fokus i de senere år på forfølgelse af kristne hænger sammen med, at kristendommen i dag er en global religion, og at der findes kristne i mange lande, hvor de udgør en minoritet i samfundet og lever i skrøbelige stater, hvor der er en intern kamp om fordeling af de økonomiske ressourcer. Der er således en lang række forhold, der skal tages i betragtning, når vi skal vurdere årsagerne til forfølgelse, og hvordan de bekæmpes, men opmærksomhed på årsagerne må ikke skygge for det faktum, at der finder forfølgelse af kristne sted mange steder i verden.

Ligesom der er forskellige årsager til forfølgelse af kristne, er der forskellige definitioner af, hvornår man er forfulgt. Som det fremgår af det følgende, er der ikke enighed blandt de forskellige organisationer og institutioner, der arbejder med emnet, om, hvordan de definerer det at være en forfulgt kristen. Det kan have stor betydning for, hvor mange forfulgte kristne der i realiteten er.

Blandt de organisationer, der i de senere år har markeret sig stærkt i den offentlige danske debat om forfølgelse af kristne, er organisationen Åbne Døre. Den er en del af *Open Doors International*. *Open Doors Danmark* forstår sig selv som en organisation med en evangelikal/konservativ placering i dansk kirke -og missionsliv.

“ Forfølgelse af kristne er voldelige og retslige overgreb mod kristne, kristne grupper og menigheder pga. deres kristne overbevisning og praksis. Vold skal forstås som bl.a. fysisk overlast, manglende statslig beskyttelse, tyveri af jord og ejendom. Retslig skal forstås som forskelsbehandling i lovgivning i form af love om blasfemi og apostasi.

Organisationen stammer oprindeligt fra 1955 og begyndte med bibelsmugling til kristne i Sovjetunionen. Det arbejde er fortsat en væsentlig del af aktiviteterne i dens næsten 25-årige eksistens i Danmark. Ifølge årsregnskab for 2018 omsatte Åbne Døre i Danmark for ca. 10 millioner kroner. Heraf blev ca. 3,5 millioner kroner anvendt på *Open Doors* internationale projekter. Vedtægternes paragraffer om grundlaget for arbejdet kan ikke ændres.

Hvert år udgiver *Open Doors International* sin *World Watch List*. Den seneste liste, der blev offentliggjort i januar 2020, indeholder en oversigt over de 50 lande, hvor forfølgelsen af kristne er mest alvorlig. Antallet af forfulgte kristne opgøres til 260 millioner, hvilket er en stigning på 15 millioner forfulgte kristne i forhold til den tilsvarende rapport i 2019.

Rapporten indeholder en opgørelse af antal kristne, der er dræbt pga. deres tro, antal kirkebygninger lukket af myndighederne, antal kristne fængslet uden retssag, antal kristne voldtaget eller seksuelt chikaneret pga. deres tro, antal kristne udsat for dødstrusler, fysisk og psykisk vold pga. deres tro og angreb på kristnes ejendomme.

Bag denne opgørelse ligger en bestemt definition af, hvad forfølgelse af kristne er:

»Enhver form for fjendtlighed, der opleves som følge af en persons identifikation med Kristus. Dette kan indebære fjendtlige attituder, ord og handlinger rettet mod kristne.«

I Åbne Døres danske medlemsblad fra februar 2020, der omhandler *World Watch List*, bestemmes denne definition nærmere på denne måde:

»Denne brede definition omfatter – men er ikke begrænset til – restriktioner, pres, diskrimination, modstand, desinformation, uretfærdighed, intimidering, mishandling, marginalisering, undertrykkelse, intolerance, vold, fjendtligheder, krænkelser, udstødelse, chikane, misbrug, etnisk udrensning og folkedrab.«

Som redskab til at udarbejde kortlægningen af forfølgelse af kristne udarbejder *Open Doors* et specialdesignet spørgeskema med 50 spørgsmål, som dækker forskellige aspekter omkring religiøs frihed. Organisationens fordele herefter point til hvert land på baggrund af svarene i spørgeskemaerne.

Spørgsmålene skelner mellem:

- Den juridiske, officielle status, kristne har (generel religionsfrihed ifølge landets lovgivning).
- De forhold, der reelt er gældende for den enkelte kristne (konsekvenser af troen).
- Hvilken rolle, kirken spiller i samfundet (frihed til at udtrykke sig offentligt).

- Faktorer, der kan hæmme eller hindre religionsfrihed i et land (voldelige overfald o.lign.).

En anden definition af kristendomsforfølgelse finder vi forskningsprojektet og den tilknyttede rapport: *In Response to Persecution*. Den anvendte definition knytter sig til Charles Tieszens forskningsarbejde. Han er ansat som religionshistoriker på Fuller Theological Seminary, USA, og er specialist i forholdet mellem kristendom og islam med særligt fokus på Middelalderen.

Tieszen og rapportens definition lyder: »religious persecution (is) any unjust action of varying levels of hostility directed to religious believers through systematic oppression or through irregular harassment or discrimination resulting in various levels of harm as it is considered from the victim's perspective, each action having religion as its primary motivation.« (*In Response to Persecution*, s. 9).

Som eksempler på forfølgelse nævner rapporten vilkårlig indespærring, bestemte forhørsmetoder, tortur, voldtægt, ødelæggelse af kirker og udelukkelse fra bestemte jobs.

Jeg hæfter mig ved, at i forhold til definitionen hos *Open Doors* betoner *In Response to Persecution* systematisk undertrykkelse som en vigtig del af det at være forfulgt.

Som et tredje eksempel på, hvordan man kan forstå og anvende et begreb om forfølgelse, kan man pege på rapporten *Bishop of Truro's Independent Review for the Foreign Secretary of FCO Support for Persecuted Christians. Final Report and Recommendations*.

Rapporten blev til på opfordring af den tidligere britiske udenrigsminister Jeremy Hunt og offentliggjort i juni 2019. Her hedder det på side 15 i rapporten:

»The Review Terms of Reference called for ›persecution and other discriminatory treatment‹ to be researched. In the absence of an agreed, and much needed, academic definition of ›persecution‹ the Review has proceeded on the understanding that persecution is discriminatory treatment where that treatment is accompanied by actual or perceived threats of violence or other forced coercion.« Der lægges her vægt på den diskriminerende handling, der er forbundet med ikke bare udførte voldshandlinger, men også med trusler om vold og tvang.

John Allen, der har skrevet én af de mest indflydelsesrige bøger om kristenforfølgelse: *The Global War on Christians*, bruger den engelske organisation *The Barnabas Funds* 10 punkter som ledetråd for sin beskrivelse af diskriminering af kristne. På organisationens hjemmeside er der en beskrivelse af arbejdets karakter:

»Barnabas Fund is an agency for the persecuted Chu-

rch. We work in over 60 countries around the world where Christians are marginalized because of their faith.«

Her ser det altså ud til, at organisationen betragter »marginalisering« som det samme som forfølgelse, hvilket giver en meget bred forståelse af, hvad det vil sige at være forfulgt som kristen.

Det sidste eksempel er Institut for Menneskerettigheders rapport: *The International Promotion of Freedom of Religion or Belief. Sketching the Contours of Common Framework* udarbejdet for Udenrigsministeriets kontakt-gruppe for religions – og trosfrihed i 2019 af instituttets seniorforsker Marie Juul Petersen og professor Katherine Marshall.

Rapporten knytter til ved det arbejde, der foregår i Europaparlamentets gruppe om religionsforfølgelse. Her har man udarbejdet en metode til at afgøre, hvornår der foreligger en krænkelse af en persons religionsfrihed, jf. Verdenserklæringen om Menneskerettigheder artikel 18. Der bliver i den sammenhæng skelnet mellem forskellige krænkelsesniveauer.

Det laveste niveau kaldes »intolerance og eksklusion«. Denne form for krænkelse findes ifl. rapporten i de fleste lande og udgør ikke i sig selv en overtrædelse af religionsfriheden og kan derfor ikke kvalificeres som religionsforfølgelse (s. 29).

Det næste niveau er diskrimination, som kan forbedes gennem intolerance. Her drejer det sig om en systematisk diskrimination fra staters og andre relevante institutioners side eller deres manglende beskyttelse af mennesker, der bliver diskrimineret for deres tros skyld. Diskriminationen er knyttet til staternes lovgivning på området – eller mangel på lovgivning. En stat kan således være både aktiv og ikke-aktiv i forhold til diskrimination.

Det tredje niveau er alvorlige overgreb, der leder over i forfølgelse: systematisk organiseret vold for at udrydde eller undertvinge bestemte trosoverbevisninger. Der kan være tale om statslige overgreb eller manglende statslig beskyttelse.

Det fjerde og sidste niveau omhandler den yderste form for forfølgelse, som er folkemordet.

Rapporten fra Institut for Menneskerettigheder giver ikke en definition på religionsforfølgelse, men sammenfatter overgreb på tros – og religionsfrihed på følgende måde:

»(It) involves situations where a person or community is prevented from having, adopting, changing, or leaving their religion or belief, is coerced to act in a manner contrary to their religion or belief, is prevented from practicing or manifesting this religion or belief, is discriminated against on the basis of their religion or belief, or is prevented from bringing up their children in accordance with their beliefs and in a manner that respects the child's evolving capacity to make independent decisions. Common freedom of religion and belief violations include legal limitations in the form of e.g. blasphemy and apostasy laws, restrictions or bans of certain religious groups or individuals (as well as favoritism towards specific groups at the expense of others), societal discrimination and exclusion, destruction of property, or mob violence.«

Til sidst

Som konklusion og sammenfatning af denne gennemgang af forskellige bud på, hvad det vil sige at være forfulgt, vil jeg gerne forsøge mig med en definition, der ikke er så bred som definitionerne hos Åbne Døre, i *Response to Persecution* og *The Barnabas Fund*, men lægger sig mere op ad definitionerne og beskrivelserne i biskop Truros rapport og ikke mindst rapporten fra Institut for Menneskerettigheder: »Forfølgelse af kristne er voldelige og retslige overgreb mod kristne, kristne grupper og menigheder pga. deres kristne overbevisning og praksis. Vold skal forstås som bl.a. fysisk overlast, manglende statslig beskyttelse, tyveri af jord og ejendom. Retslig skal forstås som forskelsbehandling i lovgivning i form af love om blasfemi og apostasi.«

Tros- og religionsfrihed i et internationalt perspektiv

Af Jonas Adelin Jørgensen, ph.d., Det Mellemkirkelige Råd

Størstedelen af verdens befolkning bor i lande, hvor der er en høj grad af restriktion og indskrænkninger af tros- og religionsfriheden: Egypten, Pakistan, Indien og Kina. I arbejdet for at realisere tros- og religionsfrihed som en universel og individuel rettighed er der behov for både at arbejde diplomatisk og politisk med ændringen af lovgivning og internationale konventioner, såvel som at arbejde civilsamfundsmæssigt med bevidstgørelse og accept af rettighederne.

Hvad er situationen?

En række internationale rapporter giver et overblik over den komplekse internationale situation omkring tros- og religionsfrihed. Det overordnede billede, som tegner sig på tværs af rapporterne er, at de lande, hvor der er størst risiko for diskrimination og voldelig forfølgelse på grund af tro og overbevisning, er totalitære stater (f.eks. Nordkorea og Kina) og såkaldt mislykkede stater (f.eks. Afghanistan, Somalia). Vi ser, at statslige restriktioner i forhold til tros- og religionsfrihed er tiltaget i løbet af de sidste 10 år i en lang række lande, også en række europæiske lande. Samtidigt ser vi, at restriktionerne kan have forskellig baggrund, selv om restriktionerne ligner hinanden. Restriktioner kommer til udtryk som favorisering af en religiøs gruppe, begrænsninger af generel tros- og religionsfrihed, diskrimination mod religiøse grupper eller begrænsninger i udøvelsen af religion.

Vi kan glæde os over, at der ikke er sket nogen øgning i vold eller spændinger mellem religiøse grupper globalt set – selv om der er vigtige undtagelser (Syrien, Indien), hvor der er en øget grad af social vold og diskrimination mod religiøse grupper. Der er til gengæld sket en stigning i antallet af tilfælde af spontan social vold og vold relate-

ret til religiøse normer, f.eks. beklædning eller udseende. Responsen på denne manglende tros- og religionsfrihed er primært kommet fra USA og i mindre grad fra Europa, selv om der også er en række lande inden for EU, hvor der er øget opmærksomhed på problematikken. En forskel på det amerikanske og det europæiske spor har været, at USA har haft stort fokus på forfølgelse og religiøs frihed, mens Europa har haft et større fokus på rettigheder og tros- og religionsfrihed.

Lad os se på de enkelte rapporter for at give substans til dette generelle billede.

US Commission on International Religious Freedom

Den amerikanske *US Commission on International Religious Freedom* har i sin årlige rapport (april 2020) påpeget en række positive og negative udviklinger i relation til tros- og religionsfrihed. Blandt de positive udviklinger hører Sudan og opstanden mod den mangeårige diktator Omar al-Bashir. Overgangsregeringen har igangsat udarbejdelsen af en ny grundlov, som ikke længere identificerer islam som grundlag for lovgivningen, og som inkluderer beskyttelse af tros- og religionsfrihed. Også Uzbekistan har vist forbedringer i forhold til uregistre-

rede religiøse grupper, og med planlagte ændringer af religionslovgivningen.

I forhold til negative udviklinger peger rapporten især på Indien, hvor regeringspartiet, det hindunationalistiske BJP, fik absolut flertal ved valget i 2019. Dette flertal har regeringen brugt på en ændring af lovgivning om statsborgerskab, som diskriminerer muslimer. Desuden er der et stigende antal overgreb og omfattende social diskrimination af muslimer, som de indiske myndighe-

der i stor udstrækning ser gennem fingre med. Blandt de lande som systematisk krænker borgernes tros- og religionsfrihed nævner rapporten specielt Kina: Der er ingen tvivl om, at Kinas behandling af religiøse minoriteter – specielt tibetanere og uighurer, hvor millioner er internerede i lejre – er systematisk krænkelse af tros- og religionsfrihed, og i 2020 placeres Kina på niveau med Syrien i krænkelse af tros- og religionsfrihed. Rapporten nævner også en række ikke-statslige aktører – islami-

stiske terrororganisationer – som systematisk krænker tros- og religionsfriheden: Al-Nusra Front, Al-Qaeda på den Arabiske halvø, al-Qaeda, al-Shabaab, Boko Haram, Houthi-militsen, ISIS, ISIS-Khorasan, og Taliban.

Open Doors

I den seneste udgave af *Open Doors* årlige World Watch List topper Nordkorea listen som nr. 1, mens Afghanistan og Somalia er hhv. nr. 2 og 3 på listen. Eritrea er rykket op på en 6. plads, og Indien indtager en 10. plads. Også Kina er rykket opad på listen, og ligger nu på en 23. plads, hvilket er fire pladser op.

Listen demonstrerer de store og åbenlyse overgreb, der sker på tros- og religionsfrihed for kristne i en række lande, og giver et billede af totalitære stater og mislykkede stater som de værste steder for kristne i nutiden.

Truro-rapporten

Den britiske Truro-rapport, udsendt i juni 2019 og navngivet efter forfatteren biskoppen af Truro, Philip Mountstephen. Den tidligere britiske udenrigsminister Jeremy Hunt bestilte i 2018 en rapport om udfordringerne for Storbritannien i forhold til udbredelsen og fremmelsen af tros- og religionsfrihed i udenrigs- og udviklingspolitik. Som mange andre undrede Hunt sig over, at der var så lidt fokus på kristne som gruppe, når de nu i så høj grad er udsat for forfølgelse.

I juni 2019 afleverede Mountstephen sin rapport, og udenrigsminister Hunt og hans efterfølger Dominic Raab har uden forbehold accepteret rapporten såvel som den lange række af anbefalinger. Rapporten beskriver en dybt alvorlig situation, hvor millioner af kristne årligt udsættes for diskrimination. Diskrimination i forhold til lige uddannelses- og erhvervsmuligheder, arveret og familieret er almindelige i en lang række kontekster, hvor kristne er mindretal. Hvor diskrimination er det almindelige problem, så er der desværre også den anden ende af spekteret med voldelige forfølgelser, hvor tusindvis af kristne hvert år mister livet, alene fordi de er kristne. I en engelsk kontekst har rapporten peget på behovet for en konkretisering og evidens i forhold til diskrimination og forfølgelse.

Rapporten konkluderer desuden, at niveauet af forfølgelse flere steder i Mellemøsten er tæt på at opfylde FN-konventionens definition af folkedrab. Det betegnes også som folkedrab, hvis man for eksempel fordriver en folkegruppe fra et område, eller giver dem så vanskelige livsbetingelser, at det bliver umuligt at overleve. En styrke ved rapporten er, at den taler konkret og spe-

cifikt om udfordringerne med manglende tros- og religionsfrihed for kristne, og advarer mod at tale generelt og vagt om tros- og religionsfrihed for kristne, så at de store og alvorlige udfordringer forties.

Pew Research Forum

Den amerikanske organisation *Pew Research Forum* udgav i 2019 en rapport, som beskriver ændringerne i lovgivningen omkring tros- og religionsfrihed i en tiårsperiode. Rapporten påpeger, at der er sket en øgning i statslige restriktioner på tros- og religionsfrihed. Disse restriktioner er typisk favorisering af en religiøs gruppe på bekostning af andre religiøse grupper (f.eks. Saudi-Arabien, Iran), begrænsninger af generel tros- og religionsfrihed (f.eks. Kina), diskrimination mod religiøse grupper (f.eks. Rusland), eller begrænsninger på udøvelse af religiøse normer i samfundet (f.eks. Frankrig).

Samtidigt med at der i dag i forhold til for ti år siden er et lavere antal lande, hvor der er vold som følge af spændinger mellem religiøse grupper, så er der en øgning i antallet af spontane tilfælde af social diskrimination og vold relateret til religiøse normer, f.eks. religiøs beklædning eller skæg. Endelig er der en lille gruppe lande, hvor der er en højere grad af social vold og spændinger mellem religiøse grupper, f.eks. Syrien og Indien. Statslige restriktioner i forhold til tros- og religionsfrihed er øget mest i Mellemøsten og Nordafrika i løbet af de sidste 10 år, hvor øgningen er hele 72 %. I disse områder er kriminalsager mod religiøse grupper – f.eks. kidnapninger – almindelige. Organiserede grupper – f.eks. islamistiske terrororganisationer – begår også religiøst motiveret vold.

Rapporten påpeger, at i visse kategorier er de største begrænsninger af tros- og religionsfrihed sket i Europa, hvor statslige restriktioner i en række lande, der er bevidst sekulære, steget med 70 %. Det gælder f.eks. Frankrig. I forhold til Danmark påpeger rapporten, at der i perioden fra 2007 til 2017 er en svagt øget og høj grad af favorisering af religiøse grupper, begrænsninger af religionsudøvelse for andre grupper, og stigning i social diskrimination mod religiøse grupper og øget fjendtlighed mod religiøse normer. Rapporten tegner med andre ord et billede af Danmark som på en gang sekulariseret og samtidigt med en lovgivningsmæssig anerkendelse af en bestemt religiøs majoritetsgruppe.

Sammenfattende kan det siges, at rapporterne tegner et billede af en verden, hvor tros- og religionsfrihed er under pres.

Retten til religions- og trosfrihed

Enhver har ret til at tænke frit og til samvittigheds- og religionsfrihed. Denne del af retten til religions- og trosfrihed betegnes 'den interne del'. Den interne del af retten til religions- og trosfrihed er absolut, og begrænsninger er i ingen tilfælde tilladt. Begreberne »religion« og »tro« skal forstås bredt, så alle religiøse, troende, agnostikere og humanister er omfattet af retten til religions- og trosfrihed.

Enhver har ret til at manifestere sin religion eller tro ved gudsdyrkelse, udførelse af rituelle handlinger, overholdelse af religiøse sædvaner samt undervisning. Denne del af retten til religions- og trosfrihed betegnes 'den eksterne del'. Eksterne manifestationer af religions- og trosfrihed omfatter en bred vifte af handlinger, der bl.a. inkluderer individets ret til at agere i fællesskab med andre individer i manifestation af deres religiøse eller trosoverbevisning. Den eksterne del af religions- og trosfrihed er i modsætning til den interne del ikke absolut. Den eksterne del af retten til religions- og trosfrihed kan i stedet kategoriseres som en kvalificeret ret, hvilket betyder, at stater kan begrænse retten under strenge betingelser herfor.

Ingen må underkastets tvang, der kan begrænse friheden til at bekende sig til eller antage en religion eller tro efter eget valg. Et individ må ikke være underlagt tvang, da det fratager individet muligheden for at vælge religion eller tro efter eget valg.

Ingen skal udsættes for diskrimination uanset religion eller trosoverbevisning. Dette inkluderer alle former for diskrimination i skoler, i ansættelsesforhold, modtagelse af sociale ydelser mv.

Forældre og værger har friheden til at sikre omsorg for deres børns religionsundervisning og moralske opdragelse i overensstemmelse med deres egen overbevisning.

Hvis en stat vælger at sætte begrænsninger for religions- og trosfriheden (kun den eksterne del), så skal statens begrænsning opfylde flere strenge krav. Begrænsningerne skal være foreskrevet ved lov og nødvendige af hensyn til den offentlige sikkerhed, orden, sundhed eller sædelighed eller andres grundlæggende rettigheder og friheder. Begrænsninger må ikke anvendes på en måde, der undergraver rettighederne i artikel 18. Begrænsningerne skal forfølge et af de nødvendige hensyn til offentlig sikkerhed, orden, sundhed, sædelighed eller andres grundlæggende rettigheder og friheder. Begrænsningerne skal endvidere være nødvendige af hensyn til de oplyste hensyn, og begrænsningerne må ikke være diskriminerende. Begrænsninger af hensyn til den offentlige sædelighed skal være baseret på principper, der ikke eksklusivt afspejler kun én enkelt religiøs tradition, da moralopfattelser skal afspejle mange landes sociale, filosofiske og religiøse traditioner. Derudover skal mulighederne for begrænsninger forstås i lyset af menneskerettighedernes universalitet og princippet om forbud mod diskrimination.

Kilde: Udenrigsministeriet

Hvordan respondere på forfølgelse?

Af Jonas Adelin Jørgensen, ph.d., Det Mellemkirkelige Råd

Der er naturligvis stor forskel på, hvordan kristne reagerer på forfølgelse. Alligevel kan det godt lade sig gøre at sige noget generelt om respons på forfølgelse, alt efter om man selv forfølges, eller om man kan bevidne forfølgelsen af kristne brødre og søstre andre steder.

Gennem besøg, feltundersøgelser og interviews har 17 forskere i det store internationale forskningsprojekt *Under Caesar's Sword* ledet af University of Notre Dame, Indiana, i 2014 og 2015 kortlagt, hvordan kristne i 25 lande responderer på forfølgelser og manglende tros- og religionsfrihed. Resultaterne er offentliggjort i rapporten »In Response to Persecution« i 2017 og udgør vigtig dokumentation af, hvordan forfulgte selv responderer. Rapporten indeholder også en række anbefalinger til, hvordan andre aktører – blandt andet kirker og kristne grupper uden for kontekster med forfølgelser – bør reagere på forfølgelse, og hvordan de kan støtte kirker og kristne, der forfølges.

Tre strategier

For dem, som direkte udsættes for forfølgelse, fandt forskerne tre forskellige strategier i mødet med manglende tros- og religionsfrihed: Den mest almindelige strategi er *simpel overlevelse* (43 %), dvs. en strategi som sigter på at overleve gennem undergrundskirker, flugt, tilpasning og forsigtig støtte til undertrykkende regimer. Den anden strategi er *tilpasning* (38 %), hvor kristne grupper sikrer trosfrihed gennem at udvikle relationer til både andre kristne grupper, ikke-kristne religiøse grupper og sekulære aktører. Den tredje og sidste strategi er mere *pro-aktiv og konfronterende* (19 %) og indebærer vidnesbyrd om troen, afsløring af uretfærdighed og mobilisering af andre til modstand mod uretfærdighed for at kræve trosfrihed.

Teologisk refleksion modvirker hævn

En vigtig indsigt er, at kristne ikke blot er passive ofre for undertrykkelse, men udviser stor kreativitet i forsøgene på at eksistere i vanskelige kontekster. Fælles for alle tre forskellige strategier er endvidere, at der i langt de fleste tilfælde er tale om en ikke-voldelig respons på manglende tros- og religionsfrihed, og at terroraktioner som hævn er stort set ikke-eksisterende. Det er med andre ord en selvmodsigelse at tale om »kristen terror«. Måske skal grunden til dette søges i, at den teologiske refleksion spiller en vigtig rolle for responsen: Den teologiske forståelse af lidelse, frihed, fællesskab, kultur og kirke er vigtig for at forme responsen og bliver til i samspillet med de bibelske skrifter og den kristne tradition.

Hvis man ser på, hvilke kristne grupper, der er mest udsat for forfølgelse, ser det ud til, at protestantiske evangelikale og karismatiske grupper er udsat for mere forfølgelse end traditionelle protestanter, katolikker, ortodokse kristne og andre kristne grupper forbundet med traditionelle kirkesamfund. Responsen fra protestantiske evangelikale og karismatiske grupper er typisk overlevelse og mere sjældent konfrontation, men sjældent tilpasning. Traditionelle protestanter, katolikker, ortodokse kristne og andre kristne grupper er derimod mere tilbøjelige til at respondere med tilpasning. Igen kan der måske være en grund til dette i den teologiske selvforståelse, som i tilfældet med evangelikale og karismatiske grupper der vægter en modkulturel forståelse

stærkere end traditionelle protestanter, katolikker og ortodokse, som er mere inkluderende i forhold til omgivende kultur.

Anbefalinger til eksterne kirker

I forhold til kirker og kristne grupper uden for kontekster med forfølgelser fremfører rapporten en række anbefalinger i forlængelse af undersøgelserne. Rapporten opfordrer til, at kirker reflekterer over deres globale ansvar i forhold til tros- og religionsfrihed og bygger relationer på tværs af forskellige kristne grupper, især til evangelikale og karismatiske kristne grupper, som er mere udsatte for forfølgelse. Når det gælder forholdet til Mellemøstens

“ Vi bør med andre ord tale de små mellemøstlige kirker op og give en forståelse for deres vigtige samfundsmæssige rolle.

kirker, så bør kristne ledere fremhæve disse mellemøstlige kirkers bidrag til den globale kirke og til deres lokale kontekster. Vi bør med andre ord tale de små mellemøstlige kirker op og give en forståelse for deres vigtige samfundsmæssige rolle.

De store internationale kirkelige netværk, som fol-

kekirken er en del af, har også et stort ansvar for at fremme tros- og religionsfrihed for alle. Det kan ske, når både majoritetskirker og minoritetskirker fra den samme kontekst inviteres med til i fællesskab at fremme rettigheden. Også dialogen mellem protestanter, katolikker og ortodokse og dialogen til andre religiøse traditioner bør opprioriteres for at nedbryde fordomme og fremme tros- og religionsfrihed. Der er med andre ord et link mellem økumenisk arbejde og arbejdet for at fremme tros- og religionsfriheden.

Kirker og kristne grupper uden for kontekster med forfølgelser bør også støtte ngo'er, som tilbyder træning, bøn og fællesskab for isolerede grupper i vanskelige kontekster. Der findes en række af disse ngo'er, som både støtter forfulgte kristne og er fortalere for de forfulgte. Disse ngo'er er vigtige for at øge vores bevidsthed om konsekvenserne af manglende tros- og religionsfrihed i kontekster, hvor der ikke er udfordringer med begrænsninger af rettigheder. Samtidigt er det vigtigt, at lokale kirker og ngo'er er klar over ansvaret, der følger af forkyndelse og evangelisering, og de må adressere de mulige misbrug, som evangelisering blandt økonomisk fattige har medført. Fortalerskab bør derfor ikke stå alene, men må ses sammen med støtten til lokale kirkers sociale arbejde. Manglende rettigheder og manglende social og økonomisk udvikling følges ad, og kirker bør derfor understøtte socioøkonomisk udvikling og relationsbygning i lande med ekstremistiske grupper og repressive magthavere.

Aktuel status for den danske indsats for tros- og religionsfrihed

Af Jonas Adelin Jørgensen, ph.d., Det Mellemkirkelige Råd

Hvad lovede udenrigsminister Jeppe Kofod og udviklingsminister Rasmus Prehn ved deres tiltrædelser i sommeren 2019 omkring Danmarks indsats i forhold til tros- og religionsfrihed? Hvad er der blevet gennemført indtil videre fra dansk side? Hvad udestår?

Strategien for dansk udviklingssamarbejde

Den gældende danske udviklingspolitiske strategi er beskrevet i Danmarks udviklingspolitiske og humanitære strategi »Verden 2030« fra 2017. Her fremgår det, at udviklingsbistand er tænkt rettighedsbaseret. Det betyder, at bistandsarbejdet understøtter udvikling af bæredygtige samfund, som er baseret på demokratisk styre og respekt for menneskerettigheder. I strategien er der en erkendelse af, at civilsamfundene i mange lande er under pres, og deres plads indskrænkes. Som modtræk fokuserer strategien på samarbejde mellem stat, civilsamfund, arbejdsmarked, ungdomsorganisationer osv. og en inddragelse af alle disse parter i udviklingsbistanden. Nøgleordene for en dansk indsats er derfor »rettighedsbaseret« og »samarbejdsbaseret«. Ansvar for den danske indsats for at fremme en central menneskerettighed som tros- og religionsfrihed gennem udenrigs- og udviklingspolitik ligger derfor i Danmark naturligt hos Danida og Udenrigsministeriet, men realiseres i samarbejde med civilsamfundsorganisationer.

Tros- og religionsfrihed i dansk udenrigs- og udviklingspolitik

For at sikre, at også tros- og religionsfrihed bliver en integreret del af den danske udenrigs- og udviklingspolitik, annoncerede den daværende regering i september 2017 etableringen af en ny enhed – Enheden for Religions- og Trosfrihed – i Udenrigsministeriet med effekt fra 2018.

Samtidigt blev der etableret et kontaktforum for den danske ressourcebase med to årlige møder med den specielle ambassadør for tros- og religionsfrihed. Med henvisning til indsatsen for tros- og religionsfrihed øgedes den Danida-finansierede DMRU-pulje for trosbase-rede organisationer først med 50 % (september 2018) og efterfølgende med 6 mio. kr. (december 2018). I februar 2019 leverede daværende udviklingsminister Ulla Tørnæs folketingsdebat en skriftlig redegørelse for enhedens aktiviteter det første år, og i den efterfølgende debat var der på tværs af politiske partier i Folketinget bred opbakning til den danske indsats for tros- og religionsfrihed.

Tros- og religionsfrihed efter regeringsskiftet sommeren 2019

Det var derfor både med forventning og spænding, at civilsamfundsaktører på området efter valget i juni 2019 afventede den nye regerings udmeldinger omkring tros- og religionsfrihed. Udenrigsminister Jeppe Kofod udtalte i Kristeligt Dagblad juli 2019 kort efter sin udnævnelse, at arbejdet var vigtigt: »Det er super vigtigt, sindssygt vigtigt at have fokus på forfølgelse af religiøse mindretal og kristne i særdeleshed, som i mange lande er forfulgte«. Udviklingsminister Rasmus Prehn præsenterede i oktober 2019 detaljerne i regeringens tilgang til tros- og religionsfrihed. I Kristeligt Dagblad udtalte Prehn: »Pengene, vi har afsat, er de samme, men den politiske bevågenhed er nok endnu større nu, da der virkelig er store

problemer derude. Det er en vigtig indsats for Danmark også fremadrettet«. Prehn lovede samtidigt, at tros- og religionsfrihed skulle tænkes ind i aftaler og kontrakter med udviklingspartnere og i opdateringen af strategier for de 12 prioritetslande, som Danmark har i forhold til udviklingssamarbejde. Udviklingsministeren gentog disse løfter på et efterfølgende møde i Fællessalen på Christiansborg i midten af oktober 2019 i Dansk Kontaktforum for Religions- og Trosfrihed, der omfatter en række trosbaserede organisationer. Udviklingsministeren redegjorde på dette møde også for hvordan strategien justeres og i højere grad lægger vægt på retten til ikke at have en religion, at dække flere lande og være tættere knyttet til trosbaserede aktører.

Hvad er så status i midten af første halvår 2020?

Ved vedtagelsen af den seneste finanslov 2020 fik enheden for tros- og religionsfrihed, som blev lanceret under den forrige regering i januar 2018, forlænget sin bevilling på 2 millioner kroner, og derudover blev der afsat 5 millioner kr. til projekter og aktiviteter, der kan fremme tros- og religionsfrihed. På dette område har den nye regering og de ansvarlige ministre med andre ord holdt, hvad der blev lovet.

Spørgsmålet er, om prioriteringerne omkring tros- og religionsfrihed er afspejlet i de nyligt reviderede landestrategier, specielt for de lande og områder, hvor der er store kendte udfordringer for tros- og religionsfrihed?

Indonesien, Iran, Egypten og Libanon er de fire oprindelige prioritetslande i forhold til den danske indsats for tros- og religionsfrihed. Der foreligger ingen separate landestrategi for Iran, Egypten, Libanon og Indonesien, men den kirkelige organisation Danmission har modtaget 4,5 mill. kr. til støtte for et tros- og religionsfrihedsprojekt i Libanon i perioden 2019-2022. Ved mødet i oktober 2019 blev det annonceret, at man ikke fremover vil vælge specielle fokuslande, så dette spor i indsatsen ser ikke ud til at have haft den ønskede effekt.

Et land som i perioden har fået revideret landestrategien er Bangladesh. Det sydøstasiatiske land er interessant, fordi der har været en stigning i krænkelse af tros- og religionsfrihed i forhold til overfald og brutale drab på ateister i Bangladesh, og fordi ministeren i oktober 2019 bekendtgjorde, at man ville have et særligt fokus ateisters tros- og religionsfrihedsrettigheder. Dette er dog ikke afspejlet i den reviderede landestrategi, hvor man leder forgæves efter tros- og religionsfrihed.

I december 2019 besøgte udviklingsminister Prehn Indonesien og søsatte et nyt trosfrihedsprojekt i landet, støttet af Danmark. Projektet skal styrke samarbejde mellem forskellige trossamfund og sikre retshjælp, hvis

nogen bliver udsat for diskrimination og forfølgelse såvel som oplyse om religionsfrihed. Det samlede budget for det treårige projekt er 4,2 mio. kr. Så også på dette område gøres der noget.

I forhold til Myanmar foreligger der en landestrategi i Udenrigsministeriet for perioden 2016-2020. Det må formodes, at der netop nu arbejdes på en revision af strategien. Den nuværende strategi nævner de udfordringer, der er i forhold til rettigheder for den muslimske Rohingya-befolkning i Myanmar. Disse problemer er i perioden siden 2016 vokset til en regulær humanitær katastrofe som følge af etniske udrensninger og fordrivelser af omkring 1 mio. Rohingya'er til nabolandet Bangladesh. Udviklingsministeren meddelte således i september 2019, at Danmark støtter flygtede Rohingya-muslimer med 100 mio. kr. Anerkendelse af denne gruppes tros- og religionsfrihed er vigtig i den nuværende situation, og en revideret landestrategi må naturligvis indeholde anbefalinger til, hvordan disse rettigheder sikres for forfulgte grupper.

I forhold til Burkina Faso foreligger der en landestrategi for perioden 2014-2018. Da strategien er udløbet, må det formodes, at den er under revision. Der foreligger en mere generel Sahel-strategi fra maj 2019, som beskriver danske prioriteter i området. Burkina Faso er ligesom resten af Sahel-området præget af fattigdom, klimaforandringer, uløste interne politiske spændinger, risiko for islamisk radikaliserings og terror-relaterede sikkerhedstrusler. I Sahelregionen som helhed – og specielt i Burkina Faso, Mali og Niger – har der været en

“ tros- og religionsfrihed nævnes ikke direkte som en af de menneskerettigheder, udviklingsstrategien sigter på at fremme

eskalering i angreb fra voldelige ekstremistiske religiøse grupper. I 2019 har der været 4.000 drab, hvilket er en stigning på 500 % i løbet af tre år. Danmark har bidraget både til FNs fredsbevarende styrke i Sahel og til den fransk ledede G5 Sahel Joint Force med luftvåben og efterretningstjeneste. Men militære bidrag alene løser ikke disse problemer; der er også brug for samfundsopbyggende og forebyggende indsatser for menneskerettigheder. Der er derfor brug for at adressere grundene til

den voldelige eskalering og religiøse ekstremisme, som bunder i fattigdom, ulighed, eksklusion og manglede respekt for menneskerettigheder, herunder tros- og religionsfrihed. En revideret landestrategi må indeholde anbefalinger til, hvordan menneskerettigheder generelt og tros- og religionsfrihed specielt sikres i disse vanskelige kontekster.

Strategien for den danske udviklingsbistand »Verden 2030« skal revideres i 2021. I forhold trosbaserede organisationer nævner den danske udviklingspolitiske strategi disse organisationers specielle rolle: »Danmark anerkender den rolle som religiøse ledere og trosbaserede organisationer spiller for udvikling i mange samfund, inklusive i relation til promovering af dialog, fred og forsoning. Dette angår også mulighederne for at adressere værdirelaterede, religiøse udfordringer, for eksempel i forhold til lighed mellem kønnene«. Men tros- og religionsfrihed nævnes ikke direkte som en af de menneskerettigheder, udviklingsstrategien sigter på at fremme. Set i lyset af det store og globale problem som manglende tros- og religionsfrihed udgør, bør rettigheden nævnes eksplicit

i en revideret udviklingsstrategi og i en kontekst, hvor udenrigsminister og udviklingsminister har identificeret området som vigtigt. I en revision af strategien er det vigtigt, at strategien understreger betydningen af både religiøse aktører og religionsfrihed som en del af indsatserne for fred og stabilitet. Hvor religion spiller en rolle i konflikten, skal vi inkludere religiøse aktører og trosbaserede organisationer, der kan understøtte interreligiøs dialog og konkret mægling samt forsoningsindsatser, der kan styrke fred og social sammenhængskraft. Samtidig skal vi anvende en rettighedsbaseret tilgang, der kan sikre det enkelte individs trosfrihed, som er en faktor i mange af de fordrivelser, vi ser. Kun på den måde kan vi i disse situationer dæmme op for ekstremisme og vold.

I oktober 2018 blev Danmark valgt for en treårig periode som medlem af FN's menneskerettighedsråd. I begrundelsen for ansøgning om medlemskab fremhævede daværende udenrigsminister Kristian Jensen i 2015 det internationale pres på menneskerettigheder – herunder ytringsfrihed, pressefrihed, religionsfrihed, og beskyttelse af minoriteter og kvinder – som motivationen for an-

søgningen om en plads i menneskerettighedsrådet. Han sagde om tros- og religionsfrihed, at »Danmark skal styrke indsatsen for forfulgte religiøse minoriteter« (Pressemeddelelse 4/9 2015 um.dk), og at »Danmark skal helt frem i den internationale kamp for religionsfrihed« (Kristeligt Dagblad 1. september 2015). I dokumentet »Candidate of Denmark to the Human Rights Council 2019-2021. Voluntary Pledges and Commitments« fra juli 2018 nævnes tros- og religionsfrihed eksplicit som et område, Danmark vil fremme i relevante internationale fora: »Vi forpligter os på at fremme en bedre forståelse og implementering af tros- og religionsfrihed globalt med speciel fokus på at styrke rettighederne og friheden for kvinder og piger«.

Der er vel ikke nogen mere prominent international platform at gøre det på end FN's menneskerettighedsråd? Alligevel er der i perioden siden 2018 kun få danske aftryk på rapporterne fra FN's menneskerettighedsråd omkring tros- og religionsfrihed: En generel anbefaling af *special rapporteur* funktionen i årsrapporten for 2018, er der bidrag til *special rapporteur* rapporten marts 2020 om ligestilling, antidiskrimination og trosfrihed. I perioden 2017-2020 har Danmark givet blot tre anbefalinger i forhold til »Universal Periodical Review« omkring tros- og religionsfrihed, hhv. til Pakistan omkring blasfemilovgivning, til Indonesien om ytrings- og trosfrihed, og til Sydkorea om lige rettigheder for minoriteter. Med lidt bredere sigte – men nok så vigtigt – har Danmark givet en anbefaling til Kina i 2018 om adgang for FN's special rapporteur til Xinjiang-provinsen og Tibet.

Endelig har Danmark deltaget i og påvirket indholdet i *International Contact Group on FoRB* (ICG-FoRB), som er et mere uformelt netværk ledet af USA og Canada og med deltagelse af 31 lande.

Konklusion

Den førende danske ekspert på området, Marie Juul Petersen, seniorforsker på Dansk Institut for Menneskerettigheder, har påpeget, at strategier til bekæmpelse af religiøst relateret diskrimination og undertrykkelse som oftest ikke kan stå alene, men må kobles med og inte-

greres i bredere tiltag. Det betyder, at trosfrihed bedst fremmes gennem at sikre økonomisk udvikling, menneskerettigheder, demokratisering og fredsopbygning. Det er netop på den måde, udenrigsministeriet såvel som civilsamfundsorganisationer og udviklingsorganisationer arbejder med beskyttelse af religiøse minoriteter både internationalt og herhjemme.

Status for den danske indsats er, at der også efter regeringsskiftet har været et politisk ønske om at videreføre indsatsen: Udviklingsministeren har med nogle justeringer omkring friheden til ikke at tro, fokus på ligestilling og udbredelse af antallet af fokuslande i oktober 2019 lovet et fortsat fokus på tros- og religionsfrihed. Enheden i Udenrigsministeriet har fået tilført ressourcer for 2020, og der er en smule flere udviklingsmidler til understøttelse af indsatser for tros- og religionsfrihed. Det udestår, at prioriteringen omkring tros- og religionsfrihed inkluderes i landestrategier, og at religionsfrihedsprojekter realiseres i de prioritetslande, som ministeriet har udvalgt. Medlemskabet af FN's menneskerettighedsråd har ikke kastet meget af sig i forhold til indsatsen for tros- og religionsfrihed, selv om der i motiveringen for medlemskab af rådet var lagt op til en indsats på netop dette område. Endelig udestår revisionen af DAPP – det arabiske partnerskabsprogram – efter afslutningen i 2022 såvel som den danske udviklingspolitiske strategi i 2021, hvor tros- og religionsfrihed bør indgå i de påtænkte revisioner. Hvis udviklingsministerens og udenrigsministerens løfter og retorik skal omsættes til politisk handling, så er det disse områder, der nu skal arbejdes med.

For at den danske indsats kan lykkes, er den udenrigspolitiske og udviklingspolitiske indsats afgørende, men ikke den eneste ingrediens. For at sikre bred politisk opbakning til arbejdet er der brug for både et fortsat tværpolitisk samarbejde og prioritering af tros- og religionsfrihedsområdet, og at der fra civilsamfundsorganisationer og udviklingsorganisationer er et stadigt fokus på at fremme rettigheden på tværs af indsatser. Vi kan kun lykkes med indsatsen, hvis politikere, embedsmænd og civilsamfundsorganisationer hver især prioriterer realiseringen af trosfrihed for alle.

Den danske indsats for religions- og trofrihed er baseret på fire fundamentale principper

Universel: Den danske tilgang til religions- og trofrihed er solidt funderet på retten til religions- og trofrihed som beskrevet i artikel 18 i FN's Konvention om Borgerlige og Politiske Rettigheder, som beskrevet ovenfor. Det er en fundamental rettighed på lige fod med andre menneskerettigheder. Det er ikke en særlig menneskerettighed, men en universel menneskerettighed, der skal beskytte alle.

Inkluderende: Beskyttelsen i retten til religions- og trofrihed er bred, idet den inkluderer både retten til at tro og retten til ikke at tro. Det vil sige, at religiøse, troende, ateister, agnostikere og humanister alle er omfattet af retten til religions- og trofrihed. Det er derfor vigtigt at understrege »B« for »Belief« i FoRB i den danske indsats for at sikre religions- og trofrihed for alle individer.

Forebyggende: Religions- og trofrihed er lakmusprøven for menneskerettighederne i et samfund eller som kanariefuglen i kulminerne. Restriktioner og begrænsninger i individets ret til religions- og trofrihed advarer på samme måde det internationale samfund om, at andre menneskerettigheder kan være i fare, så der skal handles for at sikre alle menneskerettighederne.

Udelelig: Religions- og trofrihed er en fundamental menneskerettighed på lige fod med og udelelig fra andre menneskerettigheder. Det er ikke en særlig rettighed, men en universal rettighed for alle, der skal beskyttes af alle.

Kilde: Udenrigsministeriet

Vilkårene for religionsfrihed i Europa er forværret siden 2007, hvor der har været en større stigning i statslige begrænsninger på religiøse aktiviteter – såsom begrænsninger på religiøs beklædning, offentlig eller privat religionsudøvelse eller religiøs litteratur – end i nogen anden region. Sammenlignet med de øvrige regioner er Europa fortsat i front, når det gælder religionsfrihed.

I dele af Afrika har sociale og politiske problemer skabt grobund for øget vold mod kristne og andre religiøse minoriteter. Volden mod de kristne motiveres nogle steder religiøst af islamistiske grupper, som forsøger at udnytte den politiske ustabilitet til at rekruttere medlemmer. En britisk rapport advarede for eksempel i sommeren 2020 om folkedrab på kristne i Nigeria.

Det korte overblik

Det internationale samfund står over for en vanskelig opgave med at understøtte kristne minoriteter og andre religiøst forfulgte i mange områder af Mellemøsten. Flere steder kan det være for sent at genoprette de kristne kirker og samfund.

Der er tegn på, at folkerige lande i Asien udnytter lukketheden omkring coronapandemien til at tage yderligere kontrol over religiøse minoriteter, der anses som en trussel mod landenes kultur og værdier. Sociale medier anvendes i stigende grad til overvågning og spredning af misinformation.

Religiøs forfølgelse er én blandt flere årsager til, at de kristne forsvinder fra Mellemøsten. Fejlslagne stater, sikkerhedsvakuum og borgerkrig er andre faktorer blandt mange.

Antallet af kristne i Mellemøsten svinder ind. For hundrede år siden var der 20 procent kristne. I dag mener man, at tallet er 4-5 procent. En fremskrivning baseret på tal fra FN forudså i 2015, at der i 2025 vil være blot 3,6 procent kristne tilbage i Mellemøsten.

* På verdensplan lever der 2,3 milliarder kristne, 1,8 milliarder muslimer og 1 milliard hinduer.

Holdningsundersøgelse

Hvad ved og tænker danskerne om kristenforfølgelser?

Af tidl. ambassadør Birger Riis-Jørgensen

Tænketanken for forfulgte kristne bad Megafon undersøge, hvad danskerne ved og tænker om forfølgelse af kristne og andre religiøse grupper. Nu foreligger resultatet.

Megafon drager følgende hovedkonklusioner:

Den danske befolkning anser ytringsfrihed som den klart vigtigste menneskerettighed. 60 % af de adspurgte fremhævede ytringsfrihed som en særlig vigtig menneskerettighed. Religionsfrihed blev af 10 % fremhævet som den vigtigste. Dermed kom religionsfrihed klart foran rettigheder som forsamlingsfrihed og foreningsfrihed.

Danskerne blev også spurgt, om de oplever, at en af menneskerettighederne er under særligt pres. Her svarede 32 %, at det er ytringsfriheden, mens 27 % pegede på religionsfriheden. Der er således næsten lige så mange, der oplever, at religionsfriheden er lige så presset som ytringsfriheden.

Der er heller ingen tvivl om, at religionsfriheden betragtes som en vigtig og essentiel menneskerettighed i befolkningen. Næsten 9 ud af 10 svarede, at de er overvejende enige eller helt enige i, at religionsfriheden er en vigtig menneskerettighed.

Det anerkendte forskningsinstitut, Pew Research, skønnede sidste år, at der er omkring 2,3 milliarder kristne og 1,8 milliarder muslimer i verden. Når man spørger danskerne, mener et flertal imidlertid, at det forholder sig omvendt. Samlet set angav 47 % af de adspurgte, at de mener, islam er større end kristendommen på verdensplan, mens 44 % pegede på kristendom som større end islam på verdensplan.

Flertallet af befolkningen undervurderer forfølgelse af kristne på verdensplan. Kun 29 % af de adspurgte ser forfølgelse af kristne som et problem i høj eller meget høj grad. Næsten 4 ud af 10 opfatter det omvendt i min-

dre grad eller slet ikke som et stort problem på verdensplan. Megafon konkluderer derfor, at der er en stor del af den danske befolkning, der ikke anser religiøs forfølgelse af kristne som et stort problem på verdensplan.

Rapporter vidner om meget udbredt forfølgelse – altså vold eller indgribende lovgivning rettet mod kristne – i en lang række lande.

Modsat anses forfølgelse af muslimer som et større problem på verdensplan. 44 % af de adspurgte angav, at de i høj eller meget høj grad oplever religiøs forfølgelse af muslimer som et stort problem på verdensplan. Kun 22 % oplever i mindre grad eller slet ikke, at religiøs forfølgelse af muslimer er et stort problem på verdensplan. Forfølgelse af kristne har altså ifølge Megafons undersøgelse ikke en nær så markant plads i befolkningens bevidsthed, som den religiøse forfølgelse muslimer udsættes for.

Forfølgelse af ikke-troende opleves som markant mindre. Kun 19 % af befolkningen mener, at forfølgelse af ikke-troende i høj eller meget høj grad opfattes som et meget stort problem. Over halvdelen svarer, at de i mindre grad eller slet ikke opfatter forfølgelse af ikke troende som et problem.

Begrænset viden

Befolkningen oplever som sagt, at religionsfriheden er vigtig og under pres, og ser religiøs forfølgelse af kristne og muslimer som relativt store problemer i verden. Men en stor del af befolkningen kan ikke angive lande, hvor religiøs forfølgelse finder sted. Hver fjerde svarer, at de ikke kender til lande, hvor forfølgelse af kristne finder sted. Andelen er omtrent den samme, hvad angår forføl-

gelse af muslimer. Her har 28 % ikke kendskab til specifikke lande. For ikke-troende er det hele 43 %, der siger, at de ikke kender til lande, hvor denne gruppe er forfulgt.

Der er også begrænset viden om, hvor religiøs forfølgelse finder sted. Der er en meget stor spredning i de lande, som respondenter specifikt nævner som lande, hvor religiøs forfølgelse finder sted. Megafon noterer, at der ikke er en klar sammenhæng mellem de lande, der nævnes, og de steder, hvor der reelt indrapporteres flest tilfælde af religiøs forfølgelse. Hvad angår forfølgelse af kristne nævner flest Iran (27 %), Irak (19 %) og Saudi Arabien (14 %). I forhold til muslimer angiver flest, at de er mest forfulgt i Kina (22 %), USA (20 %) og Danmark (14 %). At USA og Danmark nævnes som lande, hvor næst- og tredje-flest muslimer forfølges, vidner ifølge Megafon om, at der generelt er et lavt vidensniveau i befolkningen på dette punkt.

Befolkningen er bevidste om, at der er flere kristne end muslimer i Kina. 60 % tror, at kristendom er lidt eller meget større end islam i Kina. Omvendt er der kun 28 %, der tror, at der er flere muslimer end kristne i Kina. Der

er stor spredning i vurderingen af, hvor mange kristne, respondenterne mener, der er i Kina. Flest (24 %) svarer dog 100 millioner. Det anslås af Pew Research og Den amerikanske tværpolitiske USCIRF, at antallet af kristne i Kina udgør ca. 5 % af befolkningen på 1,4 milliarder mennesker, altså 70+ millioner, mens muslimer andrager 2 % af befolkningen.

“ en stor del af befolkningen kan ikke angive lande, hvor religiøs forfølgelse finder sted.

Kristne opfattes som hårdere presset i Egypten end i Kina. De interviewede blev spurgt om situationen for kristne i henholdsvis Kina og Egypten. 18 % af de adspurgte mente, at kristne udsættes for hård undertrykkelse eller forfølgelse i Kina. 26 % mente, at de kristne i

Kina oplever ingen eller få restriktioner. Rapporter vidner derimod om, at myndighederne bl.a. lukker hundredvis af kirker og arresterer og fængsler kirkeledere fra uafhængige kirker. Når befolkningen spørges til situationen for kristne i Egypten, ses situationen som markant hårdere. Her angiver 36 %, at kristne udsættes for hård undertrykkelse eller forfølgelse, mens kun 13 % svarer, at kristne i Egypten oplever ingen eller få restriktioner. Rapporter vidner om en vis myndighedsindsats for større respekt for kristne i Egypten, men også om fortsat systematisk forskelsbehandling af landets kristne.

Ønsket om øget oplysning

Der er stor opbakning til flere danske initiativer for at modvirke religiøs forfølgelse – størst er ønsket om øget formidling om forfulgte minoriteter. Hele 9 ud af 10 nævner et eller flere initiativer, som de synes, man burde iværksætte fra dansk side for at modvirke religiøs forfølgelse rundt om i verden. Dette vidner ifølge Megafon om, at der generelt er et ønske om, at Danmark gør mere i kampen mod forfølgelse af religiøse mindretal på verdensplan. Flest svarer, at de ønsker øget oplysning om religiøs forfølgelse gennem skoleundervisningen (61 %), mens 51 % ønsker øget oplysning gennem medierne. Megafon vurderer derfor, at danskerne er meget positive i forhold til at få et større kendskab til emnet gennem øget formidling.

Størstedelen af befolkningen mener, at Danmarks indsats fra officielt hold for at hjælpe forfulgte kristne er passende. Men en stor andel ønsker også, at der gøres mere. 58 % af de adspurgte er tilfredse med den nuværende indsats. Samtidig er der dog over en tredjedel (35 %), der synes, at der gøres for lidt/alt for lidt. Kun 6 % mener, at der gøres for meget eller alt for meget.

Megafon konkluderer på den baggrund, at selvom der overordnet set er tilfredshed med Danmarks nuværende indsats, så peger den underliggende tendens i besværlserne klart mere i retning af, at der burde gøres mere, end at der burde gøres mindre.

Alle 1006 interviewede blev spurgt, om de er medlem af eller føler et tilhørsforhold til et bestemt trossamfund – eksempelvis Folkekirken, andre kristne kirker, Dansk Islamisk Trossamfund, Det jødiske samfund, buddhistiske eller hinduistiske sammenslutninger eller en forening for ikke-troende som Humanistisk Samfund. I alt 765 (76 % af de 1006) svarede, at de er medlem af et bestemt trossamfund, mens 22 (2 %) svarede, at de føler et tilhørsforhold til et bestemt trossamfund uden at være medlem. 217 (22 %) svarede nej til dette spørgsmål, mens 2 respondenter ikke ønskede at svare.

De interviewede, som havde svaret ja til spørgsmålet, blev dernæst spurgt, om de ville fortælle, hvilket trossamfund eller forening for ikke-troende, de var medlemmer af eller følte et tilhørsforhold til. Her svarede 732 personer (93 % af de i alt 787 der fik dette opfølgende spørgsmål), at de er medlemmer af eller føler et tilhørsforhold til Folkekirken, mens 25 personer (3 %) pegede på en anden kristen kirke. 2 %, eller 12 personer, angav et tilhørsforhold til Dansk Islamisk Trossamfund.

Herudover var der kontrolspørgsmål om køn, alder, bopæls-region, uddannelse og stemmeafgivning ved seneste folketingsvalg i 2019. Der er herudover en lang række underliggende konklusioner, ligesom der i undersøgelsen er en lang række tabeller med et væld af oplysninger.

Den samlede undersøgelse findes på tænketankens hjemmeside (tffk.dk/nyheder/meningsmaaling.aspx).

Danskernes holdning til religionsfrihed og forfølgelse

Udvalgte tabeller fra Megafon-undersøgelse

Tabel 1: Vigtigste menneskerettigheder

Er der én af de følgende menneskerettigheder du vil fremhæve som særlig vigtig?	%
Ytringsfriheden - retten til at sige hvad vi mener og til at dele vores ideer med andre	60 %
Nej - kan ikke fremhæve nogen frem for andre	22 %
Religionsfrihed - retten til at tro/ikke tro på hvad man vil	10 %
Forsamlingsfriheden - retten til at mødes med hvem vi vil	5 %
Foreningsfriheden - retten til at organisere sig frit	3 %
Ved ikke	0 %
Total	100 %

Tabel 2: Menneskerettigheder under pres

Er der én af de følgende menneskerettigheder du vil fremhæve som er under særligt pres?	%
Ytringsfriheden - retten til at sige hvad vi mener og til at dele vores ideer med andre	32 %
Religionsfrihed - retten til at tro/ikke tro på hvad man vil	27 %
Nej - kan ikke fremhæve nogen frem for andre	23 %
Forsamlingsfriheden - retten til at mødes med hvem vi vil	17 %
Foreningsfriheden - retten til at organisere sig frit	1 %
Ved ikke	1 %
Total	100 %

Tabel 3: Religionsfrihed som en menneskeret

Religionsfrihed er en vigtig menneskerettighed?	%
Helt enig	73 %
Overvejende enig	14 %
Hverken enig eller uenig	5 %
Overvejende uenig	3 %
Helt uenig	4 %
Ved ikke	0 %
Total	100 %

Tabel 9: Viden om forfølgelse

Hvorfra har du din viden om situationen for forfølgelse af mennesker?	%
TV	66 %
Aviser	42 %
Internettet generelt	31 %
Radio	26 %
Facebook, Twitter og andre sociale medier	19 %
Venner, familie, omgangskreds	14 %
Uddannelsesinstitutioner, foreninger og lign.	12 %
Andet	10 %
Ved ikke	1 %
Total	100 %

Tabel 14: Forfølgelse af kristne som et problem

I hvilken grad opfatter du forfølgelse af kristne rundt om i verden som et stort problem?	%
I meget høj grad	12 %
I høj grad	18 %
I nogen grad	31 %
I mindre grad	32 %
Slet ikke	5 %
Ved ikke	3 %
Total	100 %

Tabel 15: Forfølgelse af muslimer som et problem

I hvilken grad opfatter du forfølgelse af muslimer rundt om i verden som et stort problem?	%
I meget høj grad	14 %
I høj grad	30 %
I nogen grad	32 %
I mindre grad	16 %
Slet ikke	6 %
Ved ikke	3 %
Total	100 %

Tabel 16: Forfølgelse af ikke-troende som et problem

I hvilken grad opfatter du forfølgelse af muslimer rundt om i verden som et stort problem?	%
I meget høj grad	8 %
I høj grad	11 %
I nogen grad	20 %
I mindre grad	34 %
Slet ikke	20 %
Ved ikke	7 %
Total	100 %

Tabel 17: Prioritering af tiltag

Hvilke af følgende tiltag mener du, at der er behov for fra dansk side i forhold til at modvirke forfølgelse af religiøse minoriteter (herunder kristne) rundt om i verden?	%
Øget oplysning om problemet i undervisningen i grundskolen, gymnasier m.v.	62 %
Øget oplysning om problemet gennem medierne	51 %
Flygtningepolitik med opmærksomhed på religiøst forfulgte	39 %
Øget solidaritet med og støtte til forfulgte religiøse minoriteter fra kirken, foreninger og enkeltpersoner.	35 %
Den danske stat skal gøre noget mere - både politisk og økonomisk	32 %
Jeg mener ikke, der er behov for nogen af ovenstående indsatser	10 %
Ved ikke	3 %
Total	100 %

Tabel 18: Den danske indsats

Synes du, at Danmark fra officielt hold gør for meget, tilpas eller for lidt for at hjælpe forfulgte kristne rundt om i verden?	%
Alt for meget	2 %
For meget	3 %
Tilpas	45 %
For lidt	24 %
Alt for lidt	3 %
Ved ikke	23 %
Total	100 %

Forfølgelse af kristne: Skal en præstekåbe stå i vejen?

Af tidl. ambassadør Birger Riis-Jørgensen

Ikke alt kan opgøres i velunderbyggede procentsatser. Måske bør vi også grave lidt i egen barm for at forstå, hvorfor danskerne undervurderer de udfordringer og risici, kristne minoriteter står over for rundt om i verden.

Som man spørger, får man svar. For at undgå det, bad Tænk tanken for Forfulgte Kristne Megafon om at stå for en holdningsundersøgelse. Vi ville gerne vide, hvad danskerne tænker om religions- og trosfrihed og om forfølgelse af minoriteter på grund af deres tro eller ikke-tro. Svaret blev offentliggjort i september. Der er en guldgrube af oplysninger i undersøgelsen. Det fremgår af min gennemgang af Megafon-undersøgelsen på de foregående sider i denne publikation. Denne gennemgang afspejler vores bestræbelser i tænketanken på at gå faktisk til værks i arbejdet med at skabe større forståelse om vilkårene for ikke mindst forfulgte kristne rundt om i verden.

Nærværende artikel søger at tage fat på et aspekt i dette arbejde, som ikke kan opgøres i procenter og promiller. Måske lidt provokerende vil jeg spørge, om vi i Danmark kun evner at sætte fokus på de forfulgte kristne, der ser ud som os, tænker som os og har samme teologi? Det vil mange sikkert afvise. Men ifølge Megafon-undersøgelsen synes der blandt danskerne at være en tendens til at undervurdere de risici og de udfordringer, kristne minoriteter står overfor rundt om i verden, mens der er bedre forståelse for de vanskeligheder, som muslimer møder.

Fejlagtig viden

Lad os se på bare et enkelt resultat fra Megafon-undersøgelsen: Hver fjerde dansker mener, kristne i Kina ikke møder nogen eller kun få restriktioner. Halvdelen af be-

folkningen skønner, at kristne i Kina udsættes for mildt eller middelhårdt pres såsom statslig registrering, fjernelse af kors fra kirker, afskedigelse fra jobs og lignende. Kun 18 % mener, at kristne i Kina udsættes for hård undertrykkelse eller forfølgelse.

Virkeligheden er anderledes. Ifølge det anerkendte Pew Research Center nåede Kina i 2016 en ny topplacering: Blandt 198 lande er Kina den stat, der undertrykker religiøse grupper i sin befolkning mest indgribende og hårdhændet. Det gælder også landets mere end 70 millioner kristne. PEW skønner, at alene i Zhejiang provinsen er 2000 kors og kirkebygninger blevet revet ned siden 2014. En PEW-rapport fra 2019 dokumenterer, hvordan religiøse grupper – og det gælder også kristne – bliver holdt i et high-tech jerngreb, hvor kunstig intelligens bl.a. hjælper med ansigtsgenkendelse.

Samme billede tegner den amerikanske Kommission for religiøs frihed (USCIRF). Den er bredt anerkendt som grundig og velinformeret. En af de få institutioner i USA, hvor republikanere og demokrater fortsat arbejder sammen. Deres årsrapport fra foråret 2020 taler om hundreder af protestantiske kirkelukninger i Kina i 2019 og om arrestationer af lægfolk, præster og biskopper, der nægter at lade sig inkorporere i de kirker, som staten har fuldstændig kontrol over.

Naturligvis foregår der frygtelig undertrykkelse af uighurer og andre muslimer i Xinjiang-provinsen. Heldigvis bliver det bredt dækket i medierne. Men hvordan kan det være, at tre ud af fire danskere mener, at kristne

i Kina højst udsættes for middelhårdt pres? Og hvordan kan det mere globalt være, at den voldelige knægtelse af kristne minoriteter ifølge Megafon ikke har en nær så markant plads i befolkningens bevidsthed som den religiøse forfølgelse, muslimer udsættes for?

Vi skuer de kristne på hårene

Før man begynder at skyde på medierne og mange andres eventuelle forsømmelser kan det være nyttigt at starte med sig selv, når dette spørgsmål skal besvares.

Det faldt mig let at føle fællesskab med den palæstinenser, som jeg mødte i de løfterige dage før mordet på Israels premierminister Yitzhak Rabin i 1995. Dengang troede vi, at fred mellem israelere og palæstinensere var inden for rækkevidde. Denne palæstinenser var en af lederne på Vestbredden. En sofistikeret, berejst mand. Jeg var Mellemøstkontorchef i udenrigsministeriet. Vi stod og så ud på havneløbet fra Kajsalen i Eigtveds Pakhus. Mens vi ventede på vores politiske herrer og mestre, der skulle sætte navn under en aftale, fortalte han, at han var kristen. Det faldt mig ikke svært at fæste lid til hans beretning om, hvor hurtigt der blev færre og færre kristne blandt palæstinenserne i de besatte områder.

I 2019 mødte jeg tre andre kristne fra regionen. Det var irakiske bønder fra Nineveh-sletten. Det skete i forbindelse med »Alliance of Democracies Summit« i København – det årlige topmøde, som denne fond stiftet af Anders Fogh Rasmussen afholder i København. Vi ønskede bl.a. at sætte fokus på, hvordan man kunne styrke trængte minoriteter i Mellemøsten ved at få europæiske og amerikanske erhvervsfolk til at gå ind med kapital og forretningsudvikling for at hjælpe driftige erhvervsfolk fra religiøse minoriteter i regionen. Der er stærke kræfter i Irak, som brænder efter at få fingre i disse kristne minoriteters jordarealer, også selvom de har været på kristne bønders hænder i umindelige tider.

Det slog mig, hvor forskelligt fra os og den palæstinensiske fredsforhandler tilbage i 1990'erne, disse tre mænd, syntes at være. Jakkesæt med slips, naturligvis, og så alligevel... Kristne, javel, gad vist på hvilken måde... Der er godt nok langt fra Nineveh-sletten til det bedsteborgerlige København K. Man kan imidlertid fundere over, hvordan en storbybo – eksempelvis undertegnede – mon havde reageret, såfremt han eller hun i 2019 havde mødt mine farbrødre, som de så ud omkring 1960. De var bønder, renskurede og i bedste jakkesæt til familiefesten. Men lugten af deres firelængede gårdes husdyr hang uundgåeligt i festtøjet. De talte vestjysk og havde barkedede næver så ubegribeligt hårde for et bybarn som mig, at det trodsede naturlovene. Men de var min slægt, ordentlige, private erhvervsdrivende, kristne som min

far, der var blevet teolog og præst i Folkekirken. Ikke et sekund så jeg dem som noget andet.

De ligner os ikke nok

Det burde ikke være svært at slå ørerne ud og lytte til Nineveh-bønderne eller til en mellemøstlig præst trods hans for os underlige præstekåbe eller til den kristne kineser fra undergrundskirken i Guangzhou, der risikerer fængsel, hvis han bliver opdaget. Myndighederne i Guangzhou udbetaler ifølge USCIRF dusører for oplysninger, der kan føre dem til sådanne undergrundskirker. Men bortset fra i de organisationer, som aktivt arbejder med at bistå forfulgte kristne, dukker disse kristne meget sjældent op på mediernes og vores private radarskærme. Også selvom oplysningerne om deres nogle gange decideret farlige situation ikke er svære at opspore.

Det er ikke, fordi der ikke er sympati for religiøst forfulgte i Danmark. Ifølge Megafonundersøgelsen mener 87 % af danskerne, at religionsfrihed er en vigtig og essentiel menneskerettighed, ligesom religions- og trosfrihed bliver opfattet som næsten lige så presset som ytringsfriheden.

Det er heller ikke, fordi der blandt det repræsentative udsnit af befolkningen, som blev interviewet af Megafon, ikke er mange medlemmer af Folkekirken og andre kirker. Tre ud af fire interviewede oplyste, at de tilhører eller føler et tilknytningsforhold til et trossamfund. Blandt disse trefjerdedele var 93 % med i Folkekirken og tre procent tilhører andre kirker (to procent Islamisk Trossamfund og én af de i alt 1006 interviewede har et tilknytningsforhold til Humanistisk Samfund).

Jeg kan derfor ikke frigøre mig fra tanken, at vi skuer de kristne, der forfølges på grund af deres tro, på hårene. Det bliver det ydre, eksempelvis præsternes klædedragt i et bestemt land, man får øje på som noget fremmedgørende. De bliver ikke taget alvorligt, fordi de ikke ligner os nok.

Hvis jeg er galt afmarcheret, hvad er så forklaringen på, at såvel (kultur)kristne som ikke-troende i Danmark synes, at muslimer rundt om i verden er mere forfulgte end kristne minoriteter?

Det er godt, at medierne ikke spørger ind til uighurernes ledes teologi eller deres kvindesyn. Det er rigtigt trods de meget store forskelle, der er mellem danskere og muslimer i Kina, at sætte fokus på den voldsomme forfølgelse, de udsættes for af de kinesiske myndigheder. Vi har en tilsvarende forpligtelse til at sætte fokus på kristne rundt om i verden, der forfølges på grund af deres tro. Og det helt uanset om de ser ud som os, tænker som os og har den samme teologi som os.

Interview: Manglende vidensniveau er et stort problem

Af Thomas Bjerg Mikkelsen, leder af Menighedsfakultetet

Danskerne har ringe viden om forfølgelse af religiøse minoriteter, viser undersøgelse. Det vidner om sparsom mediedækning og mangel på oplysning, mener Karsten Nissen.

De fleste danskere sætter ytringsfriheden højere end religionsfriheden. Det er også interessant, at religionsfrihed af flere fremhæves før f.eks. forsamlingsfrihed og foreningsfrihed. Hvad tænker du om dette?

Netop svarene på de to spørgsmål viser, at der er et stort behov for tænketankens oplysende arbejde. Hos os her i vores fredelige Danmark er både religionsfriheden og kristendommen noget givet og kulturbåret, og derfor er det måske svært at forestille sig, at det forholder sig anderledes i andre lande. Religionsfrihed er både historisk og aktuelt udgangspunktet for alle andre menneskerettigheder, fordi retten og friheden til at tro, hvad man finder sandt og følge det i sit liv, hænger sammen med det inderste i et menneskes hjerte. Forbyder man mennesker at tro, tager man en stor del af deres menneskelighed fra dem. Ytringsfrihed, forsamlingsfrihed og foreningsfrihed værner de ydre rammer for menneskers frihed, medens religionsfrihed værner den indre tanke og tro.

Næsten en tredjedel af respondenterne fremhæver religionsfriheden som en menneskerettighed, som er under særligt pres. Er du enig i dette?

Ja, religionsfriheden er under et stærkt pres i disse år, måske fordi magthavere, som ønsker at kontrollere deres befolkninger og samtidig stå på god fod med folkeflertallet i deres lande, bruger religiøse mindretal som syndebukke for alskens problemer. Intet samler så

meget som en fælles fjende, og det må mange religiøse mindretal lide under. Der er eksempler på, at kristne mindretal beskyldes for at bringe Corona virus med sig og for at sprede den. Vi fik religionsfrihed allerede i 1849 med Grundloven, og det er en rettighed, som mange mennesker i demokratiske lande verden over nyder godt af. Men i lande som for eksempel Kina, Nordkorea og Saudi-Arabien er det forbundet med store fare og risiko at bekende sig som kristen eller som tilhænger af en anden religion, som ikke er »godkendt« af regeringen. Vi vil gerne kæmpe for, at religionsfriheden bliver en menneskerettighed, som gælder mennesker overalt i verden.

I undersøgelsen bliver danskerne bedt om at nævne lande, hvor muslimer forfølges. I besvarelsen bliver Danmark placeret over lande som Rusland og Indien. Hvad kan grunde-ne være til det?

Jeg tror, det skyldes mediebilledet, hvor islam og muslimer i de senere år har fyldt rigtig meget her i Danmark. Der er også mange debatindlæg og politiske udtalelser, som er negative over for islam og muslimerne. Tænk bare på diskussionerne om slør, burka, tvangsægteskab, barnebrude og senest omskæring. Uvilkårligt tror jeg, at mange danskere derfor forbinder muslimer med religiøs forfølgelse – også her i Danmark. Det viser, at de mange negative, af og til hadefulde, debatindlæg imod islam og muslimer tilsyneladende har konsekvenser.

Der er flere, der oplever forfølgelser af muslimer som et

stort problem end forfølgelse af kristne i verden. Samtidig viser internationale rapporter og undersøgelser, at kristne er den religiøse gruppe, der er udsat for mest forfølgelse verden over. Hvorfor er det et problem?

Vi hedder »Tænketanken for forfulgte kristne,« fordi vi – samtidig med at vi kæmper for religionsfrihed for alle overalt – føler et særligt ansvar for at oplyse om de vilkår, vores kristne trosfæller har i mange dele af verden. Vi vil gerne gøre den danske offentlighed opmærksom på, at der findes kristne, som udsættes for ikke blot chikane, men også diskrimination og voldelige overfald, ja drab alene af den grund, at de er kristne. Jeg drager blandt andet den konklusion af holdningsundersøgelsen, at vi må forstærke den oplysende indsats om kristne mindretals vilkår rundt omkring i de lande, hvor de udsættes for forfølgelse.

Generelt er der mange tegn i undersøgelsen på, at danskerne ikke har et faktisk overblik, men er styret af associationer? Hvorfor denne tendens, og hvem har ansvar for at ændre på dette?

Først og fremmest har vi, der sidder inde med faktisk viden om disse spørgsmål, et stort ansvar for at formidle dokumenteret viden om de faktiske forhold. Det er ho-

vedårsagen til, at tænketanken blev oprettet. Men jeg synes også, at medierne har en meget stor opgave. Måske nogle medier har svært ved at forstå alvoren i dette spørgsmål, fordi vi lever i et land, hvor vi mener, at religion er »en privatsag,« og at det derfor er ganske ufarligt at tro på hvad og hvem man vil – eller ikke at tro. Jeg synes også, det er en opgave og et ansvar for de politikere og myndigheder, som er ansvarlige for undervisningen i folkeskolerne og gymnasiet i højere grad at inddrage religionsfriheden som et uopgiveligt udgangspunkt og fundament for enhver demokratiforståelse.

Hvordan vil Tænketanken for forfulgte kristne følge op på undersøgelsen i det kommende år?

Som det fremgår af denne udgivelse har vi udformet en række anbefalinger til regeringen og Folketinget, medierne, kirker og de danske organisationer, hvor vi peger på, hvad vi mener, man bør være opmærksom på i de kommende år. Vi vil gerne udbygge vores samarbejde med en række andre aktører inden for Tros- og Religionsfrihed og håber i det hele taget at få mulighed for at fortsætte og udvide vores oplysende arbejde, for eksempel ved at skabe økonomisk baggrund for flere ph.d.-studier inden for området.

Tro det eller ej – men uden at frygte for liv og lemmer

Af Mette Bock, tidl. Kultur- og kirkeminister og
Pernille Vigsø Bagge, sognepræst og tidl. MF

Reel frihed har man først, når man kan tro og tænke, som man vil og mødes med ligesindede for at dyrke sin tro uden at skulle frygte for liv og lemmer.

I en netop gennemført befolkningsundersøgelse lavet af Megafon for Tænketanken for forfulgte kristne, viser det sig, at de færreste ved, at der er flere kristne end muslimer i verden, og at der er flere forfulgte kristne end andre trossamfund i verden. I Tænketanken for forfulgte kristne arbejder vi for at løfte vidensniveauet og sikre ethvert menneskes grundlæggende ret til at tænke og tro, hvad man vil.

Undersøgelsen viser også, at borgerne, uanset religiøsitet og trosmæssigt tilhørsforhold, anser ytringsfriheden for at være den vigtigste af fire friheds- og menneskerettigheder. 60 % af de adspurgte finder ytringsfriheden vigtigst. 22 % anser ytringsfrihed og trosfrihed for at være lige vigtige, mens kun 10 % anser trosfriheden i et samfund for at være en særlig vigtig menneske- og frihedsrettighed.

Mens ytringsfriheden kan betragtes som en ramme og dermed forudsætning for andre frihedsrettigheder, er f.eks. trosfriheden en del af rammens indhold.

Derfor er det på høje tid, at også friheden til at tro, hvad man vil – eller helt at undlade at tro – kommer til at fylde i den offentlige bevidsthed i Danmark.

Og nej, vi har ikke for alvor problemer med religiøs forfølgelse i Danmark. Vi har Grundloven, der på fornemste vis sikrer den enkelte retten til at dyrke og praktisere egen tro og religiøsitet, så længe denne praksis ikke strider mod den offentlige orden og ikke skader andre mennesker. Der er også her til lands fuld frihed til ikke at tro på noget som helst.

Men vi må ikke være blinde for, at der dagligt adskillige steder i verden er mennesker og i allerstørste omfang

kristne – ikke muslimer, som et flertal af danskerne ifølge Megafons undersøgelse tror det – som forfølges, chikaneres, interneres, fængsles og tortureres for at have et kristent tilhørsforhold og en kristentro.

Det er helt uacceptabelt og skal have større opmærksomhed. Derfor har Tænketanken for forfulgte kristne udarbejdet en række anbefalinger, der skal gøre den brede danske offentlighed bevidst om, hvordan de faktiske forhold er rundt om i verden.

Friheden til at tro og at forsamles i et trossamfund er så basal og vigtig en menneskeret, at den er blevet kaldt »al friheds moder«. Tanke- og trosfrihed er fundamentet for et frit samfund, hvor hverken staten eller en majoritetsreligion med nogen ret kan knægte anderledes troende, der ikke er til skade for medmennesker eller samfundet som helhed.

Den tysk-jødiske filosof Hannah Arendt har gennem sin tænkning og sit forfatterskab klart beskrevet, hvordan et samfund, der både tillader og aktivt understøtter pluralisme, er det bedste værn mod totalitære tendenser og i sidste instans er det værn, der kunne have forebygget det blodbad, vi i forrige århundrede måtte se udspille sig i både Nazityskland og i Stalins Sovjet.

Vi behøver desværre ikke lede 70-80 år tilbage i tiden for at finde samfund, hvor mennesker forfølges på grund af deres kristentro: Kina, Tyrkiet, Nigeria, Syrien og Sri Lanka m.fl. – ja, listen er uhyggelig lang over steder i verden, hvor det her og nu i sig selv anses for at være en forbrydelse at bekende sig til kristendommen.

Det må og skal vi øge bevidstheden om i vores eget fredelige og frihedselkende land, hvor grundlovsfædre-

ne var visionære nok til at se, hvor vigtig friheden til at tro eller lade være, er af yderste vigtighed.

Anbefalingerne fra Tænk tanken går blandt andet på at lade regering og Folketing tænke trosfrihed ind i de kriterier, der lægges til grund for tildeling af udviklingsbistand. Anbefalingen er blandt andet:

- At regeringen fastholder vægten på tros- og religionsfrihed i det internationale arbejde med at fremme og beskytte menneskerettighederne.
- At der i forbindelse med en ny udviklingspolitisk strategi skal øget fokus på tros- og religionsfriheds betydning for udviklingen mod bæredygtige og stabile samfund, og at den konkrete støtte til truede religiøse minoriteter, herunder kristne minoriteter, øges.
- At have særligt fokus på de minoriteter, der på grund af deres tro, risikerer at blive drevet på flugt fra deres hjemstavn.
- At der i vores uddannelsessystem bliver øget oplys-

ningsarbejde omkring religiøst forfulgte, da viden herom i befolkningen er meget begrænset. Det gælder ikke mindst konkret viden om kristne forfulgte.

Og tro det eller ej. Hvis vi bliver blinde for, hvordan basale frihedsrettigheder trædes under fode i den store verden, er det ikke sikkert vores eget helle forbliver lige så frit, som vi ønsker os det.

Friheden mærker man først for alvor, når den indskrænkes og i værste fald forsvinder, og så kan det meget vel være mere end svært at tage kampen op for de rettigheder, vi ellers har tilkæmpet os og værnet om gennem generationer.

Vi ønsker at øge bevidstheden om, at ytringsfriheden kun kan forstås i snæver sammenhæng med friheden til at tro og tænke, som man vil. Ikke bare her hos os. Men over hele verden.

Artiklen har været bragt i Berlingske

Fokus

Folkerige lande i Asien udnytter coronapandemien til øget kontrol

Af Thomas Bjerg Mikkelsen, leder af Menighedsfakultetet

Den globale pandemi har sat en samfundsomvæltning i gang, som i visse dele af verden leder til øgede religiøse spændinger. Det gælder også for befolkningsrige lande som Sri Lanka, Indien, Kina og Pakistan, hvor de religiøse mindretal, herunder også de kristne, er sat under yderligere pres.

Den 6. juni 2020 deltog jeg i et internationalt møde arrangeret af Religious Liberty Partnership, hvor repræsentanter fra de nævnte lande gav en førstehandsberetning om forholdene for de kristne i de nævnte lande. Oplægsholderne var velinformerede repræsentanter for kirker eller kirkelige organisationer med protestantisk eller katolsk baggrund. Den koptiske kirke var også repræsenteret. På grund af coronakrisen blev mødet holdt digitalt.

Sri Lanka

Coronakrisen betyder, at de autoritære og militante kræfter i samfundet har fået mere magt. Det er en bekymrende udvikling, fordi det let kan føre til øget diskrimination af religiøse mindretal og nye voldelige konflikter.

En informant fra kirken beretter, at den etnisk-religiøse splittelse ikke mindst er evident på de sociale medier, som anvendes til hate speech og til at sprede misinformation om religiøse minoriteter. De kristne oplever også, at efterretningstjenestens overvågning af deres aktiviteter er blevet øget.

Et andet problem er tvungen kremering, som finder sted i strid med WHO's anbefalinger. Det er særligt et problem for det muslimske mindretal, fordi kremering strider mod islamisk tro og overbevisning.

Coronakrisen kommer i forlængelse af et årti, hvor de etnisk-religiøse spændinger er øget i det srilankanske

samfund. Siden 2014 har nationalistiske Sinhala-buddhister stået bag flere voldelige optøjer mod muslimer i den centrale og sydlige del af Sri Lanka. Og i 2019 blev 253 kristne dræbt og flere hundrede såret, da militante islamister påskemorgen detonerede bomber ved tre kirker og fire hoteller i landet.

Indien

Indiens premierminister Modi indførte med få timers varsel en total nedlukning af samfundet for at bremse spredningen af coronavirus. Konkret fik befolkningen et totalforbud mod at bevæge sig ud af hjemmet i tre uger. Millioner har efterfølgende mistet deres arbejde, og hundredetusinder af mennesker er tvunget ud på gaderne, hvor de vandrer fra by til by for at søge efter job.

Religiøse minoriteter, herunder også de kristne, er under coronakrisen udsat for øget diskrimination. De nægtes adgang til mad, job, medicinsk behandling og begravelser.

Den officielle voldsstatistik viser, at nedlukningen har ført til mindre vold i samfundet uden for hjemmet, idet der er markant færre indrapporteringer. Til gengæld er vold i nære relationer blevet et voksende problem.

Der er også tegn på, at volden mod de kristne er stigende. Ifølge den indiske informant er volden typisk rettet mod husmenigheder og omrejsende præster.

En anden udfordring er, at det blevet vanskeligere for kirker og kristne organisationer at modtage økonomisk hjælp fra udlandet, fordi myndighederne ikke vil give den nødvendige tilladelse til at transaktionerne kan finde sted.

Modi står i dag reelt i spidsen for en religiøs-nationalistisk stat, som har et negativt syn på den ikke-hinduiske del af befolkningen, og som anser de kristne og andre religiøse minoriteter som en reel trussel mod indisk kultur.

Kina

Ifølge den kinesiske informant er forfølgelsen af kristne og andre religiøse minoriteter tilbage på samme høje niveau som under kulturrevolutionen, omend forfølgelsen i dag tager andre former.

Under coronapandemien er der udstedt et forsamlingsforbud, som forhindrer kristne i at samles til gudstjeneste. Myndighederne har varslet, at forsamlingsforbuddet vil være gældende i lang tid fremover. Forbuddet skal ses i sammenhæng med, at myndighederne samtidig har forbudt kirkerne at anvende sociale medier til at gennemføre bønnesamlinger og gudstjenester. Dermed er kirkerne frataget muligheden for at kunne opretholde et fællesskab.

Sociale medier anvendes i øget grad til at indsamle informationer om borgerne, herunder også religiøse minoriteter. Internetpolitiet overvåger, at ingen udfører illegale religiøse aktiviteter, og styret griber resolut ind, hvis nogen handler imod dets interesser. Derfor taler de kristne i dag også om »virtuel forfølgelse«.

Den politiske uro i Hong Kong har øget myndighedernes mulighed for at tage total kontrol over kirken. Hong Kong har nemlig hidtil fungeret som vestens »gateway« til den uofficielle kirke i Kina. Ifølge den kinesiske informant anvender det kinesiske regime den politiske udvikling til at lukke ned for den trafik.

Pakistan

I Pakistan er det et særligt problem, at den privatfinansierede nødhjælp ofte forbeholdes muslimer. De private nødhjælpsorganisationer retfærdiggør denne praksis med, at pengene er indsamlet af muslimer med det formål at hjælpe andre muslimer. Derfor vil det være indsamlingsetisk forkert at anvende pengene til formål uden for den muslimske del af samfundet.

Staten tilbyder i princippet nødhjælp til alle borgere. I praksis er mange ikke kvalificeret til at modtage hjælp. Det gælder for eksempel landets mange fremmedarbejdere, som derfor befinder sig i en yderst sårbar situation. Den pakistanske informant forklarede også, at myndighederne ikke har været i stand til at anskaffe værnemidler til sygeplejersker, læger og andre, der befinder sig i frontlinjen mod corona. Ifølge informanten udgør kristne en stor del af dette frontpersonale.

Den katolske kirke er hårdt ramt på økonomien, fordi myndighederne har udstedt et forbud mod, at kirken kan modtage støtte fra udlandet. Det vanskeliggør også kirkens hjælpearbejde.

Konklusion

Meget tyder på, at magthaverne i folkerige lande i Asien udnytter lukketheden omkring coronapandemien til at tage yderligere kontrol over religiøse minoriteter, som anses som en trussel mod landenes kultur og værdier.

Sociale medier anvendes i stigende grad til at spredning af misinformation om religiøse mindretal, ligesom de udgør et effektivt redskab til overvågning.

Kristne og andre religiøse minoriteter lider også under, at de i flere lande ikke har lige adgang til nødhjælp, job, medicinsk behandling og begravelser. I Indien og Pakistan forstærkes problemet af, at det ikke er muligt at modtage økonomisk hjælp fra udlandet, fordi de økonomiske transaktioner ikke kan finde sted.

Artiklen har været bragt i Kristeligt Dagblad

Tros- og religionsfrihed i Sri Lanka

Af fhv. generalsekretær Henrik Ertner Rasmussen

Tidligere generalsekretær Hans Ertner Rasmussen har i mange år fulgt den kirkelige og politiske udvikling i Sri Lanka. I denne artikel beskriver han den aktuelle situation i lyset af terrorangrebene i 2019 og den aktuelle corona-pandemi.

De voldsomme terrorangreb, der ramte tre kristne kirker og tre luksushoteller i Sri Lanka påskedag 2019, har ikke ført til større sympati for det kristne mindretal i landet. Gennem mange år har der blandt det buddhistiske flertal i landet været en voksende ekstremisme, der har givet sig udslag i angreb på religiøse minoriteter, også efter at De Tamilske Tigre var blevet nedkæmpet i 2009. Tamerne er hovedsageligt hinduer, men der er også en kristen minoritet, hvoraf størsteparten er katolikker. De buddhistiske nationalister ser både kristne og muslimer som fjender, og sympatien for de kristne er ikke nævneværdigt forøget efter sidste års islamistiske terrorangreb.

Hvad angår relationerne mellem muslimer og kristne har de traditionelt været venskabelige. Der er eksempler på, hvordan kristne, der har givet husly til muslimer, der ingen relation havde til terroristerne, er blevet forfulgt af buddhister. Desværre er der også rapporter om, at kristne deltog i hævnangreb på muslimer og deres ejendom efter bombningerne.

Nyhedstjenesten WorldWatchMonitor.org har i mange år fulgt situationen i Sri Lanka og har hvert år kunnet dokumentere flere angreb på kristne, især på medlemmer af de små evangeliske kirker, der ofte består af folk, der er konverteret fra buddhismen til kristendommen. Ofte er sådanne angreb sket, uden at myndighederne har grebet ind. Dog er der organisationer, der kæmper for tros- og religionsfrihed og som yder juridisk bistand til ofre for religiøst betingede overgreb. De formår i mange tilfælde at overbevise myndighederne om, at der ikke er

hjemmel i landets forfatning til at nægte folk at udøve deres tro, selv om den afviger fra flertallets.

Hvad angår efterdønningerne efter terrorbombningerne i påske sidste år, opfordrede kirkeledere til national enhed og til tilgivelse, ligesom de opfordrede til at afstå fra enhver form for hævn eller vold. Der var også kirkelige organisationer, der organiserede fødevarehjælp til muslimske samfund i den østlige del af landet, hvor mange var evakueret fra deres hjem, mens en storstilet eftersøgningsoperation var i gang. Den statslige embedsmand, som har opsyn med denne region, og som selv er muslim, udtrykte taknemmelighed for, at en kristen organisation på denne måde ville hjælpe et muslimsk samfund efter påskeangrebene.

Påskeangrebene gav anledning til at tale mere åbent både i lokale og internationale fora om overgreb på religionsfriheden i Sri Lanka, hvilket også fik bevågenhed fra USA's udenrigsministeriums forum for religionsfrihed. Der opstod også et udvidet samarbejde med forskellige civilsamfundsgrupper om at fokusere på behovet for en national diskurs om tros- og religionsfrihed og behovet for en fair og uhildet implementering af loven mod udøvere af overgreb mod religionsfriheden. Både kristne og sekulære ungdomsgrupper og advokater gik sammen for at skabe opmærksomhed om religionsfrihed og beslægtede problemer, for eksempel hadefuldt tale, misbrug af sociale medier til spredning af had og nødvendigheden af en uhildet implementering af loven.

Diskriminerende lovforslag

Desværre er det for tidligt at tale om en vækst i inter-religiøs forståelse i landet. Forfølgelse af religiøse mindretal bliver ved. Alene i 2019 blev der dokumenteret 95 overgreb mod kristne og dermed mod religionsfriheden. Til sammenligning var der i 2013 i de første ni måneder 65 angreb på protestantiske kristne alene. Allerede dengang blev der gjort opmærksom på, hvordan hadefulde tale og opfordring til vold mod religiøse mindretal, primært kristne og muslimer blev ignoreret af myndighederne. Disse problemer er fortsat, trods det at de har været italesat i forskellige internationale fora, og især

det muslimske samfund har oplevet en stigning i den slags hændelser efter påskeangrebene. Hedefuld tale har medført diskrimination og vold mod det muslimske samfund, der året forinden havde oplevet et udbrud af optøjer mellem trossamfundene. Også hindusamfundet i Nordprovinserne er blevet udsat for diskrimination, især ved at hindutempler med godkendelse fra Ministeriet for Arkæologi er blevet erstattet af buddhistiske templer. Ydermere er der igen begyndt en diskussion om en anti-konversionslov, hvor premierministeren selv på et møde med buddhistiske religiøse ledere har nævnt nødvendigheden af en sådan lov.

En sådan lov ville være i strid med Sri Lankas forfatning, der i artikel 10 erklærer, at »enhver har ret til tanke-, samvittigheds- og religionsfrihed samt friheden til at have eller tilslutte sig en religion eller tro efter eget valg.« Artikel 12, stk. 2, erklærer, at »Ingen borger skal udsættes for diskrimination på grund af race, religion, sprog, kaste, køn, politisk overbevisning, fødested eller andre lignende grunde«, mens artikel 14, stk. 1e erklærer, at »Enhver borger har ret til frihed til enten selv eller i forening med andre, offentligt såvel som privat, at manifestere sin religion eller tro i gudstjeneste, observans, praksis og lære.«

Endvidere straffes, ifølge Sri Lankas straffelovs afsnit 290-292, skade på et helligsted, forstyrrelse af lovlige forsamlinger af personer med religiøst formål, at såre eller forarge religiøse følelser samt uvedkommende trædelse af helligsteder og begravelsespladser.

Afsnit 3 i Den Internationale Konvention om Borgerlige og Politiske Rettigheder, aktstykke 56 af 2007, erklærer desuden, at »Ingen skal propagandere for krig

eller tale for nationalt, racemæssigt eller religiøst had med henblik på at opildne til diskrimination, fjendskab eller vold.«

Dertil kommer andre love såsom begravelsesforordning nr. 9 af 1899 og undervisningsforordning nr. 31 af 1939. Disse forordner rettigheder til begravelseshandlinger i overensstemmelse med religiøs overbevisning, og at børn skal have lige adgang til religiøs undervisning.

Stigning i overgreb på religionsfriheden

I løbet af de seneste få år har kirkelige organisationer dokumenteret en stigning i antallet af overgreb på religionsfriheden, hvor det er statslige embedsmænd, der står bag, som regel på lokalt eller regionalt plan. En nylig analyse viser, at statsembetsmænd (heriblandt embedsmænd der håndhæver loven) har været impliceret i mere end en tredjedel af overgreb mod kristne. I overgreb mod hinduer har Ministeriet for Arkæologi og militæret øjensynligt deltaget. Mangel på handling blev også observeret i forbindelse med vold mod muslimer. Forsøgene

på at bekæmpe volden og bringe gerningsmændene for retten var utilstrækkelige.

Ser man på domstolspraksis, er det artikel 9 i forfatningen, hvor buddhismen gives en fortrinsret, der er grundlaget for de fleste domstolsafgørelser i spørgsmål om religionsfrihed. For eksempel var der en kendelse i Højesteret i 2017, der henviste til et cirkulære af 2008, ifølge hvilket der skulle søges om tilladelse fra Ministeriet for Buddhisme inden bygning af en moske. I 2018 bestemte Højesteret også, at Sri Lankas forfatning ikke garanterer retten til at udbrede religion, idet det blev gentaget, at buddhismen har forrang ifølge forfatningens artikel 9.

Tilmed har de lavere domstole vist tøven i at mægle vedrørende spændinger i lokalsamfund med henblik på at beskytte religiøse minoritetssamfund. Vold af en art, som ofte er religiøst motiveret, bliver sjældent anerkendt som sådan af domstolene. Lavere domstole har også foretrukket at »afgøre« stridigheder ved at udstede advarsler til gerningsmændene frem for at afdække sagen og afsige en kendelse eller en dom. Der er også registreret et betragteligt antal sager, hvor politiet til trods for, at der er sket et angreb på en gruppe eller en person tilhørende et minoritetssamfund, har registreret, at der er sket et »brud på freden« og således gjort både gerningsmand og offer for overgrebet på religionsfriheden til gerningsmænd.

Arbejdet for religionsfrihed

Da Maithripala Sirisena overraskende vandt præsidentvalget i 2015, lovede han ellers at beskytte religionsfriheden og at fremme en ny kultur af tolerance i Sri Lanka. Dog skete der ikke meget i den retning i hans præsidentperiode. I 2019 blev han erstattet af den tidligere præsident Mahinda Rajapaksa, der gjorde sin bror til premierminister, og de hører begge til den buddhistisk-nationalistiske bevægelse. Med de to ved roret er der ikke udsigt til en større respekt for tros- og religionsfrihed i landet, og de, der vil begrænse den, vil føle, at de har fået vind i sejlene.

Trods dette har kristne fortalere for religionsfrihed taget forskellige skridt inden for fortalervirksomhed og fremme af opmærksomhed omkring beskyttelse af mindretallets rettigheder. Det gælder især i forholdet til myndighederne på regionalt og distriktsplan. Det er dem, der skal løse problemerne i deres lokalsamfund. Det kan dog ikke ske, uden at der generelt er opmærksomhed på retten til tros- og religionsfrihed for alle, og på hvordan den fremmes juridisk og praktisk. Det kræver kampagner, der når helt ud i befolkningen i lokalsamfundene, at der bliver sat spotlight på de krænkelse, der sker i forhold

til tros- og religionsfrihed samt at hate speech og cybermobning bliver modvirket.

Blandt advokater er der også behov for større bevidsthed omkring de forfatningssikrede rettigheder og om den spænding, der er mellem disse og den ligeledes forfatningsbestemte fortrinsret for buddhismen.

F.eks. vedrører det helt praktisk børns rettigheder i skolen til ikke at blive tvunget til at deltage i religiøse ritualer, som ikke er en del af deres egen religion. Her har fortalervirksomhed vist sig at have en praktisk betydning, når blot det juridisk kan påpeges, at der er sket krænkelse, og de involverede institutioner tager praktiske skridt til at hindre overgreb.

Et andet område, hvor pragmatiske skridt har løst et problem, gælder begravelsespladser, hvor der før har været modvilje mod, at kristne begravnes sammen med buddhister. Her har kristne kunnet sikre, at der blev indrettet separate afsnit til deres begravelse.

Det er også lykkedes ad rettens vej at skaffe kompensation til kirker, der uretmæssigt er blevet revet ned eller på anden måde beskadiget.

Tværreligiøs samarbejde

Kristne grupper arbejder sammen med flere andre grupper og organisationer om religionsfrihed. Det øger effektiviteten, når folk fra forskellige trossamfund samlet kæmper for tros- og religionsfrihed for alle.

Effektiviteten øges tillige med webbaserede kampagner, som f.eks. den der findes på webstedet www.minoritymatters.org, og som vedrører tros- og religionsfrihed og drives i partnerskab mellem kirkelige og andre civilsamfundsgrupper samt mediefolk.

Det er en begyndelse, men virkelige forbedringer kan kun ske, hvis trossamfundene kommer sammen og lægger deres fordomme og forudindtagethed væk. Der tales mere og mere om dette, og der kommer flere opfordringer fra samfundet indefra til forsoning og enhed. Endvidere vil en rimelig implementering af de eksisterende juridiske rammer for religionsfrihed, som på papiret er ret gode, hjælpe til at få krænkere af religionsfriheden bragt for retten og afskrække folk fra fremtidige krænkelse.

På den anden side er der også potentiale for, at situationen kan forværres, idet der også er set en stigning i tilfælde af hate speech på sociale medier, især mod mindretallets samfundene. Tiltagene over for gerningsmændene har været utilstrækkelige, mens menneskerettighedsforkæmpere på den anden side i stigende grad udsættes for overvågning, ligesom civilsamfundets råderum og tale- og udtryksfrihed begrænses; denne udvikling tenderer mod at blive brugt diskriminatorisk imod mindretalsgrupper.

International støtte

Det internationale samfund kan hjælpe Sri Lankas kristne og andre religiøse minoriteter på mange måder ved at tros- og religionsfrihed officielt på regeringsplan gøres til en hovedsag.

- I de internationale fora er det vigtigt at skabe opmærksomhed om krænkelse af religionsfriheden og øve lobbyvirksomhed over for staten i Sri Lanka med henblik på at gøre opmærksom på overgreb og komme med redskaber til bedring af situationen.
- Til hjælp for dette er der civilsamfundsorganisationer i Sri Lanka, der kan tilbyde ekspertise og træning i dokumentation, fortalervirksomhed, forskning mv. for at styrke kendskabet til overgrebene.
- Både vestlige NGO'er, kirker og regeringer kan støtte initiativer til kampagner vedrørende tros- og religionsfrihed såsom www.minoritymatters.org.

Det er vigtigt at understrege, at Sri Lankas kristne forkæmpere for religionsfrihed ikke kun tænker på deres egne interesser. Hvis vi fra Vesten vil støtte dem, skal vi huske, at hvis vi ønsker religionsfrihed for os selv, skal vi ønske det samme for andre. Denne måde at tænke på sikrer solidaritet, bygger broer mellem samfundene og styrker kampagnen for tros- og religionsfrihed.

Mulige faldgruber

En faldgrube i kampen for tros- og religionsfrihed er en »ukritisk partiskhed« i forhold til ens eget trossamfund. Der er måske eksempler, hvor ofre for forfølgelse også kan bære en del af skylden, og i sådanne tilfælde er det vigtigt, at perspektivet er afbalanceret og uhildet, når man skal reagere på en hændelse. Sri Lankas kristne forkæmpere for tros- og religionsfrihed vil sikre, at deres tjeneste og evangelisering ikke skader andres rettigheder eller udtrykker mangel på respekt for lokale traditioner, og det bør vi fra vestlig side støtte.

En anden faldgrube kunne være mangel på handling med henblik på at fremme relationer mellem trossamfundene og at sikre dialog mellem konkurrerende samfund. Selv om dette ikke kan give resultater i løbet af en nat, er det vigtigt at fokusere på dette og sikre, at samfundene er i stand til at lægge deres uenigheder til side og fremme sameksistens. Dette kræver også koncentreret arbejdsindsats på græsrodsniveau, således at civilsamfundsgrupper ikke »prædiker for de allerede omvendte«.

Hvad angår påskeangrebene, er det nødvendigt at arbejde for at forebygge voldelig ekstremisme. Det kræver lydhørhed fra de ansvarlige myndigheders side. Det har

været omtalt i medierne, at det muslimske samfund i Sri Lanka allerede i 2014 gjorde regeringen opmærksom på eksistensen af radikaliserede grupper i landet. Der blev ikke reageret og handlet tilstrækkeligt fra statens side. Derfor må både regeringen og civilsamfundet sikre, at det, som driver den voldelige ekstremisme, bliver korrekt identificeret og imødegået, før situationen kommer ud af kontrol.

Coronapandemiens konsekvenser

En komplikation i forhold til fremme af større respekt og harmoni mellem de forskellige trossamfund i landet er desværre kommet til i løbet af 2020. COVID-19-situationen har nemlig givet anledning til voksende uvilje imod mindretallene.

Efter en medieomtale om, at en præst som besøgte Nordprovinsen fra Schweiz, var blevet testet positiv for virusset, kunne man se en byge af hate speech i både de traditionelle og de sociale medier mod kristne. Mainstream-medier rapporterede om dette og gjorde specielt opmærksom på, at en kristen præst var blevet testet positiv for COVID-19. En sinhalesisk avis kaldte ham »djævelens svoger«. Sri Lankas hærchef, der også er et medlem af den af præsidenten udnævnte COVID-19 task force, erklærede på mainstream-medierne, at den nævnte præst var blevet testet positiv for virusset og var årsagen til, at virusset spredte sig til nordprovinsen. Indlæg på sociale medier, specielt på Facebook, beskyldte kristne for at sprede infektionen.

Ligeledes er muslimer blevet portrætteret som bærere af sygdommen, og visse mediekanaler nævner specifikt patienters etniske eller religiøse identitet, hvis de er muslimer. Der har også været indlæg på sociale medier, der viderefører had mod det muslimske samfund, og der er ikke foretaget nogen retsforfølgelse af sådanne personer.

Denne spænding blev skærpet, da en muslim, der var død af COVID-19, blev kremeret, hvilket er imod islamiske traditioner. Desuden skete det uden familiens samtykke. Dette er i øvrigt imod WHO's retningslinjer og Sri Lankas helbredsretningslinjer, der erklærer, at både begravelse og kremering af ligene af dem, der dør af COVID-19, er tilladt. Først derefter blev der i de statslige meddelelser erklæret, at kun kremeringer er tilladt. Dette skete på trods af, at WHO's retningslinjer fortsætter med at tillade begravelse.

For Sri Lankas forkæmpere for tros- og religionsfrihed er der således nok at se til, og kristne i Vesten bør bakke dem op og støtte dem i forbøn og handling, bl.a. ved at øve fortalervirksomhed over for den danske regering og vore politikere.

Om forsidebilledet:

Det tavse råb efter retfærdighed

Af Thomas Bjerg Mikkelsen, leder af Menighedsfakultetet

Når mennesker forsvinder på grund af religiøs eller politisk forfølgelse, står de pårørende ofte tilbage uden visshed om, hvad der er sket med elskede familiemedlemmer og nære venner, og de har ikke de fornødne ressourcer til at skabe opmærksomhed omkring deres egen situation. Derfor har de brug for tydelige og troværdige stemmer til at tale deres sag og stille de ansvarlige til regnskab.

Den filippinske kunstner Emmanuel Garibay (f. 1962) har malet et bevægende maleri, der tager udgangspunkt i den virkelighed. Det forestiller en ældre kvinde i en mørk sørgedragt, der holder fast ved et portræt af en tornekrone-ægtefælle eller søn.

Emmanuel Garibay har givet sit maleri navnet Pietà efter en særlig motivtradition, hvor Maria er afbilledet med den døde Jesus på skødet.

Kvinden er malet uden mund og er dermed ordløs. Til gengæld taler blikket sit eget tydelige sprog. De blodsprængte og trætte øjne udtrykker først og fremmest lidelse og sorg, men de formidler også et tavst og anklagende spørgsmål: »Hvorfor denne tavshed – hvorfor denne uretfærdighed?«

Den savnede mand er også uden stemme. Munden er blokeret af kvindens arm, som et tydeligt symbol på, at han for længst er bragt til tavshed og berøvet enhver mulighed for at tale sin egen sag.

Emmanuel Garibays maleri er en ubehagelig påmindelse om de tusindvis af religiøst eller politisk forfulgte, som må lide i tavshed. Fra bunden af ordløsheden lyder et tavst skrig om retfærdighed for de forfulgte.

Anbefalinger

Tænk tankens anbefalinger

Hvordan kan det blive muligt at støtte op om kristne, som dagligt må leve i frygt for overgreb og forfølgelse? Tænk tanken for forfulgte kristne har udformet en række anbefalinger til regeringen og Folketinget, medierne, kirker og de danske organisationer.

Anbefalinger til regering og folketing

Med udgangspunkt i MEGAFON-undersøgelsen (offentliggjort 14. september 2020) af holdningen til forskellige aspekter af grundlæggende menneskerettigheder, navnlig religionsfrihed og forfølgelse opfordrer Tænk tanken for Forfulgte Kristne regering og folketing til

- At være opmærksomme på, at religionsfriheden betragtes som en vigtig og essentiel menneskerettighed i befolkningen, ligesom den opfattes som næsten lige så presset som ytringsfriheden, og at flertallet af befolkningen undervurderer den forfølgelse af kristne, der foregår mange steder
- At regeringen fastholder vægten på tros- og religionsfrihed i det internationale arbejde med at fremme og beskytte menneskerettighederne
- I forbindelse med den nye udviklingspolitiske strategi at styrke fokus på tros- og religionsfriheds betydning for udviklingen mod bæredygtige og stabile samfund og at øge den konkrete støtte til truede religiøse minoriteter, herunder kristne minoriteter
- At have særligt fokus på de minoriteter, der på grund af deres tro risikerer at blive drevet på flugt fra deres hjemstavn
- I skoleundervisningen på alle niveauer at styrke oplysningsarbejdet omkring religiøst forfulgte, da viden herom i befolkningen er meget begrænset; det gælder ikke mindst konkret viden om kristne forfulgte
- At være opmærksom på den rolle, som nyhedsmedi-

erne spiller for befolkningens viden om religions- og trosfrihed og forfølgelse af religiøse minoriteter

Anbefalinger til medierne

MEGAFON-undersøgelsen viser, at der generelt i den danske befolkning er en manglende viden om forfølgelse af kristne og andre religiøse mindretal, forfølgelsesernes omfang, de lande, hvor der især sker forfølgelse og forfølgelsesernes karakter. Vi opfordrer medierne til at tage et større ansvar for at rette op på dette ved

- At give stoffet højere prioritet i den generelle nyhedsformidling
- At styrke uddannelse og efteruddannelse af journalister til lettere og mere bredt at kunne formidle nyheder og baggrund om krænkelse af tros- og religionsfrihed.

Anbefalinger til kirkerne

MEGAFON-undersøgelsen viser, at der generelt i den danske befolkning, også blandt medlemmer af de danske kirker og øvrige trossamfund, er en manglende viden om forfølgelse af kristne og andre religiøse mindretal, forfølgelsesernes omfang, de lande, hvor der især sker forfølgelse og forfølgelsesernes karakter. For eksempel synes der i den danske befolkning at være en manglende bevidsthed om, at forfølgelse sker i mange forskellige lande, og at den udøves fra forskellige religiøse grupper og ideologier. Vi opfordrer derfor kirkerne og menighederne til at prioritere information og oplysning ved

- At inddrage mennesker i menigheden, der er flygtet fra lande, hvor der finder forfølgelse sted
- At undervise om kampen for tros- og religionsfrihed som en del af konfirmationsforberedelsen
- At planlægge foredrag, sogneaftner og studiekredse om tros- og religionsfrihed og om de vilkår, forfulgte kristne lever under i særlige områder og lande

Holdningsundersøgelsen viser også, at ganske vist vægtes religionsfriheden højt, men dog ikke så højt som ytringsfriheden. Eftersom ytringsfriheden er en rettighed, der sætter en ramme, er religionsfriheden en af de rettigheder, som udfylder denne ramme. Derfor opfordrer vi kirkerne og menighederne til

- At kæmpe for religionsfriheden som en vigtig forudsætning for at være troende i ethvert samfund

I den apostolske trosbekendelses tredje artikel bekender vi troen på »Den hellige almindelige kirke«, som består af alle de mennesker jorden over, som uanset hvilket kirkesamfund de tilhører, tror på den treenige Gud. Dette universelle kristne fællesskab forpligter kristne verden over til at vise solidaritet med deres trosfæller i andre lande. Visheden om, at vi støtter dem og beder for dem, betyder uendeligt meget for de forfulgte kristne. Vi opfordrer derfor kirkerne og menighederne til

- At inkludere forbøn for forfulgte kristne i kirkebønnen ved søndagsgudstjenesten

- At indbyde til forbønsgudstjenester med fokus på særlige brændpunkter, hvor kristne forfølges
- At oprette venskabsbånd til menigheder i områder, hvor det er vanskeligt at være kristen menighed
- At støtte de organisationer, som aktivt udfører et hjælpe- og solidaritetsarbejde for og blandt forfulgte kristne

Anbefalinger til danske organisationer

MEGAFON-undersøgelsen viser, at tros- og religionsfrihed er bredt anerkendt som rettighed, men at den samtidigt bredt blandt danskerne er mindre prominent end ytringsfrihed. Desuden har flertallet kun vage forestillinger om niveauet af undertrykkelse af tros- og religionsfrihed. Forbindelsen mellem forfulgte kristne og almindelige danskere er altså svag. Derfor er der brug for fortsat fortalerskab såvel som en viden om, hvad status egentlig er. Vi opfordrer danske organisationer, som er engageret i udbredelsen af tros- og religionsfrihed til

- At give fortalerskab for forfulgte kristne høj prioritet, når ressourcerne skal fordeles. I fortalerskabet er det vigtigt at være drevet af de forfulgtes egne behov, og aktivt at undgå at forfulgte kommer til at fremstå som en femte kolonne gruppe for vestlige aktører. Det grundlæggende princip om at 'ikke gøre skade' ('do no harm') er vigtig i udbredelsen af tros- og religionsfrihed for alle.
- At bidrage til etableringen af aktive relationer mellem danske menigheder og kirker i vanskelige situationer

Tænk tankens medlemmer

Sognepræst
Pernille Vigsø Bagge

Tidligere kirkeminister
Mette Bock

Biskop emeritus
Kresten Drejergaard

Journalist
Grete Hansen

Sognepræst
Jørgen Peder Jørgensen (næstformand)

Frikirkepræst
Michael Schlosser

Biskop
Czeslaw Kozon, Den Katolske Kirke

Professor
Peter Lodberg

Fakultetsleder
Thomas Bjerg Mikkelsen (sekretær)

Biskop emeritus
Karsten Nissen (formand)

Generalsekretær
Henrik Ertner Rasmussen

Tidl. ambassadør
Birger Riis-Jørgensen (bestyrelsesmedlem)

Biskop
Henrik Wigh-Poulsen

Sognepræst
Kristian Østergaard

Ressourcepersoner

Generalsekretær Samuel Nyman Eriksen,
Dansk Europamission

Projektmedarbejder Jonas Adelin Jørgensen,
Folkekirkens Mellemkirkelige Råd

International chef Synne Garff
Bibelselskabet

Sekretariatschef Birger Nygaard,
Folkekirkens Mellemkirkelige Råd

Generalsekretær René Brocelius Ottesen,
Open Doors

Over hele verden forfølges religiøse minoriteter på grund af deres tro. Sådan har det været siden oldtiden, og sådan er det i dag. Dette gælder også for kristne, som på verdensplan anslås for den mest forfulgte religiøse gruppe. Rapporter om forfølgelse så forskellige steder som Mellemøsten, Kina, Indien, Nordkorea, Afghanistan og Nigeria kalder på bevågenhed og en særlig indsats.

Men hvor udbredt er opfattelsen af dette blandt danskere? Hvad ved og tænker danskere om forfølgelse af kristne og andre religiøse minoriteter? Det har Tænketanken for forfulgte kristne bedt Megafon om at undersøge.

I denne udgivelse foreligger resultatet sammen med en række perspektiverende artikler.

Tænketanken for forfulgte kristne samler mennesker med en særlig viden om internationale og nationale samfundsforhold, teologi og medier til et samarbejde om at formidle den viden, som er en forudsætning for realiseringen af trosfrihed for alle.